

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет ім.
Володимира Гнатюка

Історичний факультет
кафедра історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук

Кваліфікаційна робота
ІСТОРІЯ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУТБОЛЬНОГО РУХУ В
СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ МІЖВОЄННОЇ ДОБИ: СУСПІЛЬНИЙ ТА
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ

Спеціальність: 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Здобувачки другого (магістерського)
рівня вищої освіти
Чижова Артема

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
доктор історичних наук, професор
Старка Володимир Васильович

РЕЦЕНЗЕНТ:
кандидат історичних наук, доцент
Секо Ярослав Петрович

Тернопіль – 2025

Зміст

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.	7
ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ	7
1.2. Джерельна база дослідження.....	8
1.3. Теоретико-методологічні засади дослідження	14
Висновок до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2.	17
ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ФУТБОЛЬНОГО РУХУ	17
2.1. Політична та суспільна ситуація в краї (1918–1939 рр.).....	17
2.2. Стан культурно-освітнього та спортивного життя населення.....	19
2.3. Організаційні форми фізичної культури та спорту в регіоні	27
2.4. Поява перших футбольних команд та секцій у містах і селах.....	34
2.5. Роль спортивних товариств «Сокіл», «Луг», «Пласт» та інших у популяризації футболу.....	41
2.6. Організація змагань: чемпіонати, турніри, товариські матчі	51
Висновок до розділу 2	57
РОЗДІЛ 3.	61
УКРАЇНСЬКІ ФУТБОЛЬНІ КЛУБИ ТА ЇХ МІСЦЕ В СПОРТИВНОМУ ЖИТТІ КРАЮ.....	61
3.1. Найвідоміші українські футбольні команди та їх здобутки	61
3.2. Взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів.....	67
3.3. Значення футболу для формування української ідентичності та національного руху	72
Висновок до розділу 3	77
ВИСНОВКИ.....	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ВСТУП

Актуальність дослідження теми зумовлена низкою історичних, культурних та соціальних чинників. Футбол у цей час виступав не лише як популярна спортивна гра, а й як важливий елемент національної ідентичності, засіб самоорганізації та консолідації українського суспільства в умовах складної політичної ситуації. Після Першої світової війни та розпаду Австро-Угорської імперії Східна Галичина опинилася під владою Польщі, що зумовило посилення асиміляційних процесів і дискримінаційної політики щодо українського населення. У таких умовах спорт, зокрема футбол, ставав своєрідним інструментом культурного спротиву та способом збереження національної самобутності. Створення українських спортивних товариств, організація футбольних змагань і турнірів сприяли піднесенню патріотичного духу, формуванню відчуття спільності та плеканню молоді у душі національної свідомості.

Футбол мав не лише культурне та виховне значення, але й став одним із найпопулярніших видів спорту серед української молоді. Завдяки своїй доступності та видовищності гра швидко поширилася у містах і селах Східної Галичини, а футбольні клуби, що створювалися при українських громадських і просвітницьких організаціях, перетворювалися на важливі осередки громадського життя. Участь у змаганнях дозволяла українцям заявляти про свою присутність у спортивному просторі, що переважно контролювався польськими структурами, і тим самим відстоювати власні права на культурну ідентичність.

Актуальність теми також полягає в тому, що розвиток футболу на Східній Галичині у міжвоєнний час відображає ширші процеси соціальної та політичної історії краю. Через аналіз становлення і діяльності футбольних клубів, участі українських команд у змаганнях, відносин між польськими, українськими та єврейськими спортивними спільнотами можна простежити складні взаємини між національними громадами, які співіснували в одному

регіоні. Таким чином, історія футболу постає не лише як історія спорту, а як складова культурного і політичного життя Галичини, що дозволяє глибше зрозуміти суспільні процеси міжвоєнного періоду.

Окрім того, дослідження даної проблематики є важливим для сучасної історичної науки, оскільки футбольний рух у міжвоєнній Галичині залишається недостатньо вивченим, а наявні праці часто торкаються його побіжно, розглядаючи загальний розвиток спорту або національного життя в регіоні. Заповнення цієї прогалини сприятиме більш комплексному осмисленню ролі спорту у формуванні української нації, дозволить простежити витoki сучасних футбольних традицій та осмислити значення спорту як інструмента суспільної мобілізації. Отже, актуальність обраної теми полягає не лише у відтворенні спортивного життя минулого, а й у його значенні для розуміння ширших історичних процесів, що визначали розвиток українського суспільства у першій половині ХХ століття.

Об'єкт дослідження – розвиток спорту як суспільно-культурного явища у Східній Галичині в міжвоєнний період.

Предмет дослідження – особливості становлення та функціонування українського футбольного руху у Східній Галичині 1918–1939 рр., його роль у формуванні національної ідентичності та суспільного життя.

Мета дослідження – проаналізувати процес розвитку футболу на Східній Галичині у міжвоєнний час, виявити його значення для українського суспільства, окреслити умови, в яких формувався футбольний рух, та визначити його місце у національно-культурному житті регіону.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати політичну та суспільну ситуацію в Східній Галичині у міжвоєнний період та її вплив на розвиток спорту, зокрема футболу.

- Дослідити стан культурно-освітнього та спортивного життя населення регіону в 1918–1939 рр.

- Вивчити організаційні форми фізичної культури та спорту, які діяли на Східній Галичині, та їх роль у популяризації футболу.

- Простежити появу перших футбольних команд і секцій у містах та селах регіону.
- Розглянути роль спортивних товариств («Сокіл», «Луг», «Пласт» та інших) у формуванні футбольного руху.
- Проаналізувати організацію футбольних змагань: чемпіонатів, турнірів, товариських матчів.
- Оцінити діяльність українських футбольних клубів та їхні здобутки у контексті спортивного життя Східної Галичини.
- Дослідити взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів у регіоні.
- Визначити значення футболу для формування української національної ідентичності та національного руху.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному та системному аналізі розвитку футбольного руху на Східній Галичині у міжвоєнний період (1918–1939 рр.), який раніше не був достатньо висвітлений у науковій літературі. Вперше в одному дослідженні поєднано вивчення політичної та суспільної ситуації в регіоні, стану культурно-освітнього та спортивного життя населення, діяльності спортивних товариств і клубів, а також організаційних форм фізичної культури, що сприяли популяризації футболу серед різних верств населення. Особливу увагу приділено взаємовідносинам українських, польських та єврейських спортивних організацій, що дозволяє глибше зрозуміти соціокультурні процеси та міжетнічні взаємодії у регіоні. Крім того, дослідження висвітлює роль футболу як чинника формування національної ідентичності, зміцнення громадянської активності та розвитку молодіжного руху, що раніше не було предметом системного аналізу.

Методологічною основою дослідження стали історичний та порівняльний методи, які дозволяють простежити динаміку розвитку футбольного руху та порівняти його особливості у різних містах і селах Східної Галичини. Використовувалися також методи аналізу архівних та друкованих джерел, періодики міжвоєнного періоду, документальних

матеріалів спортивних товариств, що дало змогу відтворити реальну картину організаційного та спортивного життя регіону. Системний підхід дозволив комплексно оцінити взаємозв'язок політичних, соціальних та культурних чинників із розвитком футболу, а метод інтерпретації історичних джерел сприяв глибокому осмисленню значення спортивних подій для суспільства та національного руху.

Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні наукового розуміння історії фізичної культури та спорту в Україні, розширенні знань про соціокультурні та національні процеси у міжвоєнний період, а також у формуванні цілісного уявлення про роль футболу у суспільному житті Східної Галичини. Результати дослідження можуть стати основою для подальших наукових розвідок щодо взаємодії спорту, культури та політики, а також для розробки теоретичних моделей вивчення спортивного руху як чинника соціальної і національної консолідації.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів у освітньому процесі, для підготовки навчальних програм та курсів з історії спорту, популяризації історичної спадщини серед молоді та широкої громадськості. Дослідження може бути використане для створення науково-популярних видань, екскурсійних маршрутів та музейних експозицій, присвячених історії футболу та спортивних товариств Східної Галичини. Крім того, його результати можуть сприяти розвитку національної свідомості та відновленню історичної пам'яті про діяльність українських футбольних клубів, що відігравали важливу роль у формуванні громадянської активності та соціальної згуртованості населення у міжвоєнний період.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи складається із переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить с.84.

РОЗДІЛ 1.

ІСТОРИОГРАФІЯ ТА СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ФУТБОЛУ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

1.1. Історіографія досліджувальної проблеми

Питання розвитку фізичної культури та спорту, зокрема футболу, у Східній Галичині міжвоєнного періоду було предметом уваги як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників, однак спеціальних комплексних праць, присвячених саме становленню футбольного руху в регіоні, порівняно небагато [5, с. 11]. У вітчизняній історіографії проблему переважно розглядають у контексті загальної історії Галичини, українського національного руху та розвитку громадських організацій. У працях істориків, що досліджують політичну та соціальну історію краю, аналізуються умови функціонування українських товариств, молодіжних організацій, освітніх та культурних інституцій, які створювали передумови для формування спортивної інфраструктури [7, с. 21; 12, с. 30; 23, с. 18].

Окремий напрям становлять дослідження, у яких розглядається історія українських тіловиховних та скаутських організацій – «Сокола», «Пласту», «Лугу» та ін. У цих роботах висвітлено ідейні засади діяльності товариств, їхній внесок у формування фізично загартованої й національно свідомої молоді, а також окреслено місце спортивних ігор, передусім футболу, в їхніх програмах [18, с. 37; 29, с. 52]. Однак питання організації саме футбольних секцій, календаря змагань, мережі клубів та їх участі у міжрегіональних турнірах, як правило, подаються фрагментарно.

Важливий пласт становлять праці, присвячені історії спорту та олімпійського руху в Україні, де Східна Галичина згадується як один із центрів поширення модерних видів спорту в українському середовищі [31, с. 26; 41, с. 40]. У цих дослідженнях простежується становлення спортивної

інфраструктури, роль міської інтелігенції та громадських діячів, але футбольний рух часто розглянуто побіжно або в межах загальних оглядів.

Окрему групу становлять зарубіжні студії, насамперед польські та англомовні, присвячені міжвоєнній історії спорту в Другій Речі Посполитій. У них аналізуються структура спортивних союзів, діяльність польських та єврейських клубів, формування загальнодержавних ліг і чемпіонатів [34, с. 19; 52, с. 27]. Для нашого дослідження ці праці важливі тим, що дозволяють зіставити становище українських футбольних організацій із загальнопольським контекстом, однак український компонент зазвичай подається у них периферійно.

Разом із тим у сучасній історіографії з'являються спеціальні статті та розвідки, які цілеспрямовано аналізують футбольний рух у Галичині, висвітлюють історію окремих клубів, міських чемпіонатів, діяльність спортивних федерацій, участь галицьких команд у загальнопольських турнірах [38, с. 46; 60, с. 33]. Проте вони здебільшого мають локальний або проблемно обмежений характер, зосереджуючись на окремому місті, клубі чи часовому відрізку. Отже, питання комплексного аналізу розвитку футболу як соціокультурного явища в українському середовищі Східної Галичини міжвоєнної доби залишається недостатньо опрацьованим, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

1.2. Джерельна база дослідження

Джерельну основу роботи становить широкий спектр документів різного походження та ступеня репрезентативності. Насамперед використано архівні матеріали центральних та регіональних архівів – статuti й звіти спортивних і культурно-освітніх товариств, протоколи засідань управ спортивних клубів, фінансові звіти, листування з органами влади щодо оренди майданчиків, проведення змагань, реєстрації товариств тощо [9, с. 14; 27, с. 41]. Ці

документи дають змогу реконструювати організаційну структуру клубів, їх кадровий склад, масштаби діяльності та взаємини з адміністрацією.

Важливе місце займають матеріали періодичної преси – українські, польські та єврейські газети й журнали, що виходили у Львові, Станіславові, Тернополі, Дрогобичі та інших містах регіону. На їхніх сторінках регулярно публікувалися репортажі з матчів, оголошення про змагання, таблиці результатів, рецензії на гру окремих команд, полемічні статті про роль фізичної культури й спорту в національному вихованні [8, с. 39; 36, с. 29; 67, с. 30]. Преса виступає не лише фактичним джерелом інформації про календар і результати змагань, а й важливим індикатором суспільних настроїв та сприйняття футболу у різних громадах.

До джерельної бази також належать спогади учасників спортивного руху, мемуарна література та біографічні нариси, де відображено повсякденні практики футбольних клубів, атмосферу змагань, міжетнічні взаємини гравців і вболівальників [40, с. 37; 59, с. 44]. Вони доповнюють офіційні документи емоційно-ціннісними вимірами, дозволяючи глибше зрозуміти мотивацію учасників руху. Окремий блок становлять нормативно-правові акти Польської республіки та внутрішні регламенти спортивних союзів, які визначали правові рамки діяльності товариств, порядок реєстрації клубів, правила проведення змагань і використання публічних просторів [35, с. 80; 72, с. 36]. Їх аналіз дає змогу простежити, яким чином державна політика впливала на можливості розвитку футбольного руху в українському середовищі.

Використано також статистичні матеріали, довідники і календарі змагань, що містять відомості про кількість клубів, учасників, результати чемпіонатів, відвідуваність матчів тощо [30, с. 51; 61, с. 28]. Сукупне залучення архівних матеріалів, преси, мемуарів і нормативних документів дозволяє комплексно відтворити процес становлення та розвитку футбольного руху у Східній Галичині в контексті ширших соціально-політичних і культурних трансформацій міжвоєнного періоду.

У міжвоєнний період Галичина переживала період інтенсивної модернізації: будувалися дороги, залізниці, розвивалися міста, що сприяло поширенню культурних та спортивних ініціатив [41, с. 77]. Водночас політичні репресії, обмеження українських освітніх і культурних закладів, а також економічні труднощі посилювали соціальну напруженість у регіоні [9, с. 19]. Це створювало унікальну ситуацію, коли спортивна діяльність ставала не лише способом фізичного розвитку, а й платформою для зміцнення національної ідентичності та громадської солідарності [27, с. 91]. Особливу роль у формуванні соціально-політичного середовища відіграла молодь, яка активно долучалася до діяльності різних організацій, організовувала спортивні та культурні заходи, брала участь у громадсько-політичному житті [14, с. 36]. Саме ці молодіжні рухи заклали підвалини розвитку футболу в регіоні, створивши численні секції та клуби у містах та селах, що пізніше стали основою для проведення чемпіонатів та турнірів [38, с. 50].

Політична та соціальна ситуація також відображалася у взаємовідносинах між українським населенням та іншими етнічними громадами, зокрема польською та єврейською, що відбивалося на спортивному середовищі: формувалися окремі клуби за національною ознакою, виникали конфлікти та конкуренція, а водночас відбувався обмін досвідом та розвиток спортивної культури загалом [6, с. 74]. Ці процеси підкреслюють, що футбол і спорт у цілому не існували ізольовано, а були органічною частиною соціально-політичного життя та національного руху [31, с. 60].

Політичні процеси міжвоєнного періоду безпосередньо впливали на соціальне життя та культуру регіону. Польська влада, намагаючись інтегрувати Східну Галичину до складу держави, впроваджувала адміністративні, освітні та культурні реформи, які часто обмежували права українського населення на розвиток власних освітніх та культурних інституцій [3, с. 11]. Це зумовлювало посилення національної свідомості

серед українців, а спорт, особливо футбол, ставав одним із способів консолідації громади та збереження культурної ідентичності [16, с. 55].

Соціальна напруженість проявлялася у формуванні окремих українських, польських та єврейських спортивних клубів, які конкурували між собою, але одночасно сприяли популяризації спорту в регіоні [21, с. 88]. У містах виникали перші футбольні секції, часто на базі громадських організацій або культурно-освітніх товариств, таких як «Сокіл» та «Пласт», які мали завдання не лише фізичного виховання, а й національного та морального розвитку молоді [11, с. 33]. Через це футбол перетворювався на соціокультурне явище, що об'єднувало молодь різного соціального статусу та національності [25, с. 47]. Економічна ситуація в регіоні також відіграла важливу роль у розвитку спортивного життя. Більшість населення складалася із селян, для яких участь у спортивних заходах була доступною лише в рамках місцевих клубів та товариств, а фінансування спортивної діяльності часто залежало від пожертв громадськості та спонсорів [19, с. 66]. Водночас у великих містах, таких як Львів, Тернопіль та Стрий, завдяки розвиненій інфраструктурі та активності міської інтелігенції з'являлися стадіони, спортивні майданчики та регулярні турніри, що створювало умови для систематичного розвитку футболу [30, с. 51].

Важливим чинником було також поширення друкованих видань і періодики, які висвітлювали спортивні події, повідомляли про досягнення місцевих команд і пропагували фізичну культуру серед населення [8, с. 39]. Газети та журнали, що виходили у Львові та інших великих містах, відігравали роль освітнього та інформаційного майданчика, формуючи інтерес до спорту та підтримуючи активність громадських організацій [36, с. 29].

Молодіжні рухи та шкільні організації також мали значний вплив на популяризацію футболу. У школах створювалися спортивні секції, проводилися змагання між класами та школами, що сприяло формуванню команд та розвитку місцевого спортивного руху [22, с. 78]. Крім того, участь

молоді у спортивних заходах дозволяла їй долучатися до громадського життя, розвивати лідерські якості та зміцнювати національну свідомість [4, с. 69].

На політичному тлі міжвоєнного періоду відбувалися конфлікти та взаємодія різних етнічних груп. Українські спортивні клуби прагнули зберегти автономію та традиції, водночас польські організації намагалися контролювати діяльність місцевих товариств [28, с. 102]. Єврейські спортивні клуби, які активно розвивали футбол, часто виступали як незалежні структури, що додавало регіональному спортивному середовищу різноманітності [13, с. 61]. Саме така етнічна і соціальна мультиструктурність впливала на характер проведення змагань, організацію чемпіонатів і турнірів, а також на популяризацію футболу серед населення [32, с. 44]. Політичні, соціальні та економічні умови створювали складне, але водночас продуктивне середовище для розвитку футбольного руху. Через обмеження та виклики українські спортивні організації навчалися ефективно організовувати змагання, залучати громадськість та знаходити фінансові та матеріальні ресурси для функціонування клубів [1, с. 17]. Водночас саме такі умови стимулювали креативність, активність і самовідданість у керівників та учасників спортивного руху, що стало важливою передумовою подальшого розвитку футболу на Східній Галичині [17, с. 73].

Під час міжвоєнного періоду на Східній Галичині політичні зміни значно впливали на соціальну структуру та повсякденне життя населення. Польська адміністрація проводила політику інтеграції регіону у складі держави, що включало контроль над освітою, культурою та громадськими організаціями [35, с. 80]. Українські освітні та культурні установи часто стикалися з обмеженнями, що стимулювало розвиток альтернативних форм самоорганізації, у тому числі спортивних товариств, які виступали осередками національної активності та громадянської солідарності [40, с. 37]. Такі умови створювали унікальний соціально-політичний клімат, де спорт

ставав не лише засобом фізичного виховання, а й інструментом формування громадської свідомості [26, с. 21].

Економічна ситуація значною мірою визначала можливості для розвитку спортивного життя. Більшість українського населення була сільською і фінансово обмеженою, тому доступ до спортивних споруд та участь у організованих змаганнях часто залежали від підтримки громадських організацій і благодійників [10, с. 59]. У великих містах, таких як Львів, Станіславів та Тернопіль, ситуація була іншою: активна міська інтелігенція, підприємці та культурні діячі сприяли будівництву стадіонів, спортивних майданчиків та організації регулярних турнірів, що створювало умови для розвитку клубного футболу [39, с. 46]. Соціальна структура населення також визначала характер спортивного руху. Міська молодь брала активну участь у діяльності товариств, організовувала футбольні секції, брала участь у турнірах і товариських матчах [44, с. 58]. Для селянських громад спорт часто поєднувався з культурно-освітніми заходами, що відбивало прагнення українського населення підтримувати національну ідентичність через активність у товаристві [33, с. 63]. Молодіжні організації, такі як «Пласт» та «Сокіл», ставали центрами формування фізично розвиненої та свідомої молоді, яка могла брати участь у громадських процесах і водночас розвивати командні види спорту, зокрема футбол [46, с. 41].

Взаємовідносини між етнічними групами впливали на організацію спортивного життя та розвиток футбольних клубів. Польські спортивні організації намагалися контролювати діяльність українських товариств, що призводило до конфліктів, але водночас стимулювало українців до створення власних клубів та секцій [48, с. 77]. Єврейські спортивні клуби, які активно розвивали футбол, часто діяли як автономні організації, що додавало регіональному спортивному середовищу різноманітності та сприяло обміну спортивним досвідом [52, с. 50]. Завдяки цьому формувалася своєрідний мультикультурний спортивний простір, де футбол ставав засобом соціальної інтеграції та культурного обміну між різними громадами [55, с. 68].

Політичні репресії та обмеження, що їх накладала польська влада на українські культурні та освітні установи, не зупиняли активності молодіжних спортивних організацій. Наприклад, у містах активно проводилися футбольні турніри між школами та клубами, що дозволяло молоді не лише розвивати фізичні здібності, а й формувати організаційні та лідерські навички [57, с. 49]. Участь у спортивних заходах сприяла підвищенню громадянської свідомості та розвитку національної ідентичності серед молодого покоління [60, с. 35]. Особливе значення мала організація спортивних товариств у сільській місцевості, де доступ до стадіонів і спеціальної інфраструктури був обмежений. Тут футбол розвивався завдяки ініціативі самих мешканців, які створювали імпровізовані майданчики, організовували внутрішньогромадські змагання та турніри між сусідніми селами [62, с. 24]. Такі ініціативи не лише сприяли популяризації спорту, а й укріплювали соціальні зв'язки в громадах, підсилювали колективну активність і самоврядування [65, с. 53].

1.3. Теоретико-методологічні засади дослідження

Теоретико-методологічні засади дослідження ґрунтуються на міждисциплінарному підході, поєднуючи принципи історичної науки, соціології спорту та культурних студій, і виходять з того, що розвиток футболу на Східній Галичині у міжвоєнний період був не просто спортивним явищем, а потужним соціокультурним, політичним та національно-ідентифікаційним процесом, що відбувався у контексті польської окупації регіону та боротьби українців за власні права. Методологічним ядром є принцип історизму, що вимагає розгляду подій у хронологічній послідовності та конкретно-історичних умовах, і принцип системності, який дозволяє аналізувати футбольний рух як складну, взаємопов'язану систему, де організація клубів, проведення змагань і національна приналежність гравців тісно переплітаються з політикою, освітою та повсякденним життям.

Для досягнення мети дослідження застосовуються такі методи: історико-генетичний — для простеження становлення та еволюції футбольних команд і товариств; історико-порівняльний — для зіставлення розвитку українського футбольного руху з польським та єврейським у регіоні, а також для порівняння функціонування спортивних структур у різних містах (Львів, Станіславів, Тернопіль); структурно-функціональний — для вивчення ролі та місця окремих спортивних товариств ("Сокіл", "Луг", "Пласт" та інші) у популяризації футболу та формуванні національної свідомості; а також методи аналізу, синтезу та інтерпретації архівних документів, періодичної преси та мемуарної літератури, що дозволяють достовірно відтворити та осмислити ідейно-політичну та організаційну складову футбольного життя краю.

Висновок до розділу 1

Період між 1918 та 1939 роками на Східній Галичині характеризувався складною політичною та соціальною ситуацією, що безпосередньо впливала на розвиток усіх сфер життя, включно з культурою та спортом [12, с. 45]. Після завершення Першої світової війни та розпаду Австро-Угорської імперії регіон опинився під владою Польської республіки, що спричинило значні трансформації в адміністративній, соціальній та національній сферах [7, с. 32]. Українське населення Східної Галичини зіштовхнулося з необхідністю збереження своєї національної ідентичності в умовах польської державної політики, яка часто обмежувала права національних меншин [23, с. 81].

Соціальна структура регіону в цей час залишалася багат шаровою: переважали сільське населення, але у містах формувалися активні інтелектуальні та професійні групи, здатні організовувати культурне та спортивне життя [5, с. 14]. Політична нестабільність і боротьба за державну автономію стимулювали формування численних громадських організацій, культурних та освітніх товариств, що виконували роль соціального цементу для української громади [18, с. 67]. На тлі цих процесів спорт, зокрема

футбол, почав набувати значення не тільки як засіб фізичного виховання, а й як інструмент національного самовираження [34, с. 23].

Важливою особливістю міжвоєнного періоду була активна діяльність спортивних товариств, таких як «Сокіл», «Луг», «Пласт», які одночасно виконували культурно-освітню та спортивну функції, а також сприяли консолідації української молоді [2, с. 56]. Діяльність цих організацій нерідко супроводжувалася напруженими взаємовідносинами з польськими адміністративними структурами та іншими етнічними групами, що відбивалося на доступі до спортивних споруд та організації змагань [29, с. 102]. Соціально-політичний клімат регіону впливав на формування громадської активності, рівень самоорганізації та національне самовизначення населення [15, с. 48].

РОЗДІЛ 2.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ФУТБОЛЬНОГО РУХУ

2.1. Політична та суспільна ситуація в краї (1918–1939 рр.)

Період міжвоєнних 1918–1939 років характеризувався активним розвитком друкованої періодики, присвяченої фізичній культурі та спорту. Газети і журнали висвітлювали спортивні події, популяризували футбольні турніри та інформували про досягнення місцевих команд [67, с. 30]. Це формувало суспільну підтримку футболу і сприяло залученню нових учасників у спортивний рух, створюючи широку базу для формування майбутніх футбольних клубів та секцій [70, с. 64].

Після завершення Першої світової війни Східна Галичина опинилася під контролем Польської республіки, що визначило нову адміністративну систему та законодавчу базу для діяльності громадських організацій, у тому числі спортивних [76, с. 21]. У містах, таких як Львів, Тернопіль, Станіславів та Броди, формувалися перші футбольні секції при школах, культурно-освітніх товариствах і цехових об'єднаннях [8, с. 47]. Багато клубів виникало на базі товариств «Сокіл», «Луг» та «Пласт», які мали чітку програму фізичного виховання та організаційної підготовки молоді [49, с. 38].

Соціальні умови регіону відрізнялися значною різноманітністю: міська інтелігенція мала доступ до спортивних майданчиків, а сільські громади змушені були організовувати тренування на тимчасових полях і в приміщеннях шкіл [54, с. 65]. Це стимулювало розвиток локальних футбольних клубів, які одночасно виконували освітню, культурну і

спортивну функції. Місцеві змагання проводилися не лише між командами одного населеного пункту, а й між селами, що сприяло розширенню футбольного руху [61, с. 28]. Політична ситуація накладала прямий вплив на діяльність клубів: польська адміністрація контролювала доступ до публічних приміщень і полів, часто обмежувала фінансування українських організацій і надавала перевагу польським товариствам [72, с. 36]. Це змушувало українські клуби шукати альтернативні джерела ресурсів — членські внески, підтримку громадських діячів і спонсорів, а також організацію благодійних заходів для залучення коштів [59, с. 44].

Молодіжні організації відігравали ключову роль у формуванні спортивної культури. Активісти «Пласту» та «Сокола» організовували навчальні та тренувальні табори, де поєднували фізичні вправи з вихованням громадянської та національної свідомості [66, с. 32]. Футбол у цих таборах розглядався як засіб розвитку командної роботи, лідерських навичок та дисципліни, що було важливим у контексті зміцнення національної громади [43, с. 54]. Особливо інтенсивно футбольний рух розвивався у містах з високим рівнем урбанізації та економічного розвитку. Тут з'являлися стадіони, організовувалися регулярні турніри і чемпіонати, створювалися клуби, які згодом брали участь у міжрегіональних змаганнях [78, с. 39]. Водночас у сільській місцевості футбол розвивався здебільшого завдяки самовідданості місцевих ентузіастів, які організовували змагання на власні кошти та підтримку громад [50, с. 26].

Етнічний фактор значною мірою визначав структуру футбольного руху. Польські клуби намагалися конкурувати з українськими, а єврейські організації створювали автономні команди, що формувало мультикультурне спортивне середовище [77, с. 49]. Ця конкуренція водночас сприяла розвитку високого рівня організації турнірів і спортивної дисципліни серед команд різних національностей [42, с. 41]. Друковані видання того часу активно висвітлювали спортивні події, що сприяло популяризації футболу. Газети повідомляли про матчі, турніри, результати клубів, формуючи інтерес до

спорту серед широкого загалу [56, с. 30]. Це дозволяло залучати до футбольного руху нових учасників, розширювати клуби та організовувати регулярні змагання навіть у менших містечках [68, с. 51].

Таким чином, політична, соціальна та економічна ситуація на Східній Галичині у міжвоєнний період створювала як обмеження, так і стимули для розвитку футбольного руху. Вона визначила структуру клубів, організацію тренувань, систему турнірів і взаємодію між етнічними групами. Саме в таких умовах формувалися передумови для подальшого розвитку футбольних організацій, підготовки гравців і поширення популярності спорту серед населення.

2.2. Стан культурно-освітнього та спортивного життя населення

Міжвоєнний період 1918–1939 років характеризувався активним розвитком культурного та освітнього життя на Східній Галичині, що безпосередньо впливало на формування спортивного руху та популяризацію футболу серед населення [5, с. 34]. У містах регіону активно діяли бібліотеки, театри, освітні курси та культурно-освітні товариства, які водночас організовували спортивні секції та гуртки фізичного виховання [12, с. 47]. Важливу роль у культурному житті відігравали українські товариства «Просвіта», «Сокіл», «Пласт» та «Луг», які поєднували національно-виховну діяльність із розвитком фізичної культури [29, с. 52].

Шкільна система регіону була основним чинником поширення освітніх і спортивних ініціатив. У школах організовувалися уроки фізичного виховання, спортивні гуртки та внутрішньошкільні турніри з різних видів спорту, у тому числі футболу [34, с. 39]. Міська інтелігенція та освітяни активно сприяли формуванню спортивних секцій, залучаючи учнів та студентів до систематичних тренувань, що з часом призвело до формування перших футбольних команд [7, с. 66].

Особливе значення мала діяльність молодіжних організацій, які об'єднували дітей та підлітків у спортивні та культурні клуби. «Сокіл» і «Пласт» проводили літні табори, тренувальні збори та турніри, де поєднували фізичне виховання із формуванням громадянської і національної свідомості [18, с. 28]. Така практика дозволяла молоді освоювати дисципліну, командну взаємодію та навички організації спортивних заходів, що в подальшому сприяло розвитку місцевих футбольних клубів [2, с. 73].

У містах активно розвивалися спортивні клуби, що об'єднували різні верстви населення. Тут формувалися футбольні команди, організовувалися товариські матчі та чемпіонати між школами і клубами [41, с. 60]. Друковані видання, періодика та афіші повідомляли про спортивні події, підвищуючи інтерес громадськості та стимулюючи участь молоді в змаганнях [8, с. 51]. Водночас у сільській місцевості розвиток спорту був менш систематичним, проте активність місцевих громад дозволяла організовувати міжселянські турніри та змагання, що формували фундамент для появи локальних футбольних клубів [47, с. 36].

Культурно-освітнє життя сприяло популяризації спорту як засобу фізичного та морального виховання. У містах організовувалися лекції, виставки та клуби за інтересами, де обговорювалися питання здорового способу життя та розвитку фізичної культури [55, с. 45]. Особливу увагу приділяли залученню молоді до систематичних занять спортом, що ставало складовою частиною освітнього процесу і сприяло формуванню спортивної культури населення [19, с. 29].

Значну роль відігравали етнічні та релігійні фактори. Польські, українські та єврейські громади створювали власні культурно-освітні та спортивні організації, що дозволяло їм зберігати традиції, виховувати молодь та популяризувати футбол у відповідних громадах [66, с. 62]. Конкуренція між клубами різних національностей стимулювала підвищення рівня організації та дисципліни, а також розвиток міжклубових турнірів, що

сприяло поширенню футбольної культури на території всього регіону [21, с. 57].

Особливо активно культурно-освітні товариства залучали жінок і молодь до спортивної діяльності. Організовувалися секції легкої атлетики, гімнастики та футболу, що дозволяло охопити широку аудиторію та забезпечити систематичне фізичне виховання населення [31, с. 48]. Такі ініціативи сприяли зміцненню соціальних зв'язків у громадах, формували відчуття колективної відповідальності та активної участі у громадському житті [50, с. 70]. Економічні умови регіону накладали певні обмеження на розвиток спортивної інфраструктури, але одночасно стимулювали креативні підходи. Місцеві громади організовували змагання на базі шкільних стадіонів, громадських майданчиків та навіть приватних земельних ділянок [14, с. 40]. Це дозволяло проводити регулярні футбольні матчі, турніри та чемпіонати, що формувало спортивну культуру на рівні громади та забезпечувало підготовку майбутніх гравців [61, с. 53].

Культурно-освітнє життя Східної Галичини між 1918 та 1939 роками характеризувалося високою активністю місцевих громад та різноманітним організацій, що поєднували освітню, культурну і спортивну діяльність [3, с. 38]. В містах активно діяли читальні, бібліотеки та культурно-освітні клуби, де проводили лекції, семінари та виставки, а водночас організовувалися спортивні секції та тренування для молоді [25, с. 61]. Особливу роль у поширенні фізичної культури відігравали товариство «Сокіл», «Пласт» та «Луг», які формували не лише фізично розвинену, а й національно свідому молодь, проводили регулярні тренувальні збори, спортивні ігри та змагання [41, с. 42].

Шкільна система активно включала фізичне виховання у навчальний процес. У середніх та гімназійних закладах створювалися футбольні секції, організовувалися міжкласні змагання та турніри, що дозволяло залучити учнів до систематичних тренувань і виховання командного духу [17, с. 54]. Студенти та учні брали активну участь у клубних матчах, а успішні гравці

отримували можливість виступати за міські команди, що стимулювало розвиток футбольного руху [56, с. 35]. Сільські громади активно підтримували спортивну діяльність на локальному рівні. Через обмежений доступ до спеціалізованих майданчиків та інфраструктури мешканці сіл організовували імпровізовані футбольні поля, міжсільські турніри та товариські матчі, що формувало базу для появи перших футбольних клубів [48, с. 70]. Участь у таких заходах сприяла розвитку організаційних навичок, колективної дисципліни та соціальної відповідальності серед молоді [36, с. 29].

Міська інтелігенція, підприємці та культурні діячі брали активну участь у фінансуванні спортивних клубів та організації турнірів. Вони сприяли будівництву стадіонів, спортивних майданчиків і забезпеченню обладнання для тренувань [5, с. 68]. Друковані видання висвітлювали спортивні події, інформували про досягнення команд, а також популяризували фізичну культуру серед населення [63, с. 51]. Це стимулювало участь молоді у змаганнях, дозволяло залучати нових учасників у футбольний рух і підвищувало рівень організації місцевих клубів [22, с. 44].

Особливо активну роль у розвитку спортивного життя відігравали етнічні та релігійні громади. Польські, єврейські та українські організації створювали власні клуби та секції, що дозволяло молоді брати участь у турнірах і спортивних заходах у межах своєї громади [68, с. 37]. Водночас конкуренція між клубами різних національностей стимулювала підвищення рівня спортивної дисципліни та організаційної культури, сприяла проведенню міжклубових змагань та розвитку футбольного руху на регіональному рівні [30, с. 62].

Культурно-освітні товариства активно залучали жінок і дітей до спортивної діяльності. В організаціях створювалися секції легкої атлетики, гімнастики, футболу та інших видів спорту, що дозволяло охопити широку аудиторію та забезпечити систематичне фізичне виховання населення [9, с. 49]. Це сприяло зміцненню соціальних зв'язків у громадах, формуванню

колективної відповідальності та розвитку громадянської активності серед молоді [14, с. 33]. Економічні умови накладали певні обмеження на розвиток спортивної інфраструктури, проте місцеві громади виявляли високу ініціативність. Турніри проводилися на шкільних майданчиках, в громадських дворах та на приватних ділянках [45, с. 55]. Це дозволяло не лише підтримувати регулярні футбольні матчі та тренування, а й формувати спільноти активних учасників спортивного руху, що були основою для подальшого розвитку клубів [19, с. 40].

У міжвоєнний період на Східній Галичині значного розвитку набув громадський сектор, який активно сприяв культурному та спортивному життю населення. Українські товариства «Просвіта», «Сокіл», «Пласт» і «Луг» проводили лекції, культурні вечори, освітні курси, а водночас організовували спортивні заходи, тренування та турніри з футболу, легкої атлетики, гімнастики та інших видів спорту [1, с. 39]. Завдяки цьому молодь отримувала можливість не лише здобувати освіту, а й розвивати фізичні здібності, виховувати командний дух і лідерські якості [20, с. 57].

У містах спортивна діяльність концентрувалася на базі шкіл, гімназій та спеціалізованих спортивних клубів. Студенти та учні брали участь у міжкласних та міжшкільних змаганнях, формували перші команди, які згодом виступали у міських і регіональних турнірах [37, с. 44]. Особливо активно була молодь Львова, Тернополя, Станіславова та Дрогобича, де наявність стадіонів, спортивних майданчиків і підтримка громадських організацій дозволяли проводити регулярні футбольні матчі [11, с. 61].

Сільські громади організовували спортивне життя переважно на власні кошти та за допомогою місцевих ініціатив. Тут футбольні поля облаштовували на шкільних дворах або відкритих просторах, а турніри між селами ставали важливою подією для громади, що сприяло розвитку колективної відповідальності та соціальної взаємодії [44, с. 50]. Через таку організацію формувалися локальні футбольні команди, які згодом могли брати участь у регіональних чемпіонатах [6, с. 33].

Міська та сільська інтелігенція активно підтримувала спортивні клуби, залучала до них молодь, організовувала навчальні збори, тренувальні табори та товариські матчі. Ця діяльність не лише популяризувала футбол, а й забезпечувала підготовку висококваліфікованих гравців та формування організаційної культури у спортивному середовищі [28, с. 48]. Друковані видання, журнали та газети постійно висвітлювали спортивні події, публікували огляди турнірів та досягнень місцевих команд, стимулюючи зацікавленість населення та підвищуючи престиж участі у спортивних організаціях [54, с. 39]. Особливу увагу приділяли залученню жінок та дітей до спорту. Жінки брали участь у гімнастичних секціях, легкоатлетичних змаганнях, а також у футбольних турнірах серед жіночих команд, що сприяло поширенню фізичної активності серед усіх верств населення [23, с. 56]. Діти та підлітки залучалися до спортивних гуртків, де поєднували навчання, фізичне виховання та розвиток командного духу, що формувало майбутніх учасників місцевих футбольних клубів [32, с. 67].

Конкуренція між різними етнічними та релігійними громадами стимулювала розвиток спортивної дисципліни. Польські, єврейські та українські спортивні організації створювали автономні клуби та секції, організовували турніри між своїми командами і міжклубові змагання, що підвищувало рівень професіоналізму та популяризувало футбол у регіоні [3, с. 45]. Мультикультурне середовище сприяло обміну досвідом, формуванню правил та стандартів проведення змагань, а також створювало стимул для постійного вдосконалення навичок гравців [16, с. 71].

Економічні обмеження змушували місцеві громади шукати альтернативні шляхи розвитку спортивної інфраструктури. Відсутність стадіонів у селах компенсувалася організацією матчів на шкільних майданчиках, у громадських дворах або на приватних ділянках, що дозволяло зберігати регулярність спортивних заходів і забезпечувати участь широкого кола учасників [49, с. 53]. Такий підхід формував активну базу для розвитку місцевих футбольних клубів і забезпечував підготовку майбутніх гравців до

виступів у регіональних чемпіонатах [65, с. 42]. У міжвоєнний період спортивна активність населення Східної Галичини була тісно пов'язана з розвитком громадських і культурно-освітніх організацій. Товариство «Сокіл» активно організовувало спортивні заходи у містах і селах, поєднуючи фізичне виховання з національною освітою. Тут проводилися регулярні футбольні тренування, змагання між командами, а також турніри, які ставали важливими соціальними подіями [12, с. 44]. Паралельно «Пласт» займався підготовкою молоді до спортивних змагань, організовуючи літні табори з фізичними вправами та футболом, що дозволяло формувати командну дисципліну та навички тактики гри [21, с. 59].

Футбол поступово перетворювався на основний вид спорту, який об'єднував молодь незалежно від соціального походження. У великих містах, таких як Львів, Тернопіль, Станіславів та Коломия, формувалися перші міські футбольні клуби, які брали участь у регулярних чемпіонатах, товариських матчах та міжклубових турнірах [37, с. 38]. Такі клуби створювалися на базі шкіл, навчальних закладів та громадських організацій, що дозволяло поєднувати освітню і спортивну діяльність [9, с. 42].

Сільські громади підтримували футбол через організацію локальних турнірів між селами. Місцеві ініціативи дозволяли не лише проводити матчі на власних майданчиках, але й формувати регіональні команди, які згодом могли брати участь у чемпіонатах [48, с. 50]. Ця практика стимулювала розвиток організаційних навичок та колективної відповідальності серед молоді, що було важливо для формування стабільних футбольних колективів [55, с. 33]. Етнічні та релігійні громади створювали автономні спортивні організації, що стимулювало конкуренцію та підвищувало рівень організації турнірів. Польські клуби активно конкурували з українськими, а єврейські організації проводили власні чемпіонати та товариські матчі, що забезпечувало високий рівень спортивної дисципліни та популяризацію футболу серед різних соціальних груп [17, с. 61].

Міська інтелігенція, підприємці та громадські діячі фінансували спортивні клуби, забезпечуючи матеріально-технічну базу для тренувань і проведення турнірів. Завдяки цьому з'являлися стадіони, футбольні майданчики та умови для регулярних змагань, що стимулювало розвиток місцевих команд та підвищувало рівень підготовки гравців [64, с. 48].

Друковані видання відігравали важливу роль у популяризації футболу. Газети висвітлювали результати матчів, інформували про турніри та чемпіонати, що стимулювало інтерес населення до спортивних заходів та підвищувало престиж участі у клубах [33, с. 52]. Жінки та діти також активно залучалися до спортивної діяльності. Жіночі футбольні та гімнастичні секції сприяли поширенню фізичної активності серед усіх верств населення, а дитячі гуртки дозволяли молоді освоювати базові навички гри, виховувати командний дух і готувати нове покоління спортсменів [28, с. 46].

Таким чином, культурно-освітнє та спортивне життя Східної Галичини у міжвоєнний період відзначалося високим рівнем організації, активною участю різних етнічних і соціальних груп, розвитком молодіжних секцій та клубів, регулярним проведенням турнірів та формуванням системи підготовки гравців. Саме такі умови створили основу для подальшого розвитку футбольного руху та популяризації спорту серед населення.

2.3. Організаційні форми фізичної культури та спорту в регіоні

У міжвоєнний період організаційні форми фізичної культури та спорту у Східній Галичині набули високого рівня розвитку, поєднуючи традиційні клуби, шкільні секції та громадські товариства [7, с. 44]. Основу спортивного життя складала українська організація «Сокіл», «Пласт» і «Луг», які займалися не лише культурно-освітньою діяльністю, а й організацією систематичних фізичних тренувань, спортивних турнірів і чемпіонатів [18, с. 37]. Вони мали чітку програму фізичного виховання, поєднуючи гімнастику, легку атлетику, ігрові види спорту та, особливо, футбол, який поступово ставав центральним елементом молодіжних секцій [26, с. 51].

Міські спортивні клуби відігравали ключову роль у формуванні структури фізичної культури. У Львові, Тернополі та Станіславові з'являлися перші міські футбольні клуби, які брали участь у регулярних змаганнях, товариських матчах та міжклубових чемпіонатах [4, с. 69]. Вони створювалися на базі шкіл, гімназій, університетів та громадських організацій, що дозволяло поєднувати навчальну та спортивну діяльність. Для організації тренувань і турнірів використовувалися стадіони, спортивні майданчики та приміщення громадських клубів, що сприяло підвищенню рівня організації та професіоналізму [33, с. 58]. Сільські громади організовували спортивне життя переважно за допомогою місцевих ініціатив. Турніри між селами та внутрішньогромадські матчі дозволяли молоді брати активну участь у футболі та інших спортивних заходах, формуючи перші локальні команди [12, с. 42]. Для проведення змагань облаштовувалися імпровізовані футбольні поля на шкільних дворах та відкритих просторах, що забезпечувало систематичну участь населення у фізичній культурі [51, с. 37].

Особливе значення мала діяльність молодіжних організацій, які поєднували фізичне виховання з національною освітою. Літні табори та тренувальні збори, організовані «Пластом» та «Соколом», дозволяли молоді освоювати командні види спорту, розвивати дисципліну та навички лідерства

[62, с. 49]. У рамках цих програм проводилися футбольні турніри, легкоатлетичні естафети та гімнастичні змагання, що формувало комплексну систему фізичного виховання [28, с. 46].

Міська інтелігенція та підприємці активно сприяли розвитку спортивних організацій, забезпечуючи матеріально-технічну базу для тренувань та проведення турнірів [9, с. 54]. Стадіони, футбольні майданчики та спортивні зали стали центрами проведення регулярних матчів та чемпіонатів, а друковані видання постійно висвітлювали події, популяризуючи футбол та інші види спорту серед населення [48, с. 52].

Етнічні та релігійні спільноти створювали власні спортивні клуби, що стимулювало розвиток конкуренції та підвищувало рівень організації турнірів. Польські, єврейські та українські команди проводили міжклубові змагання, розвивали дисципліну та популяризували фізичну культуру серед різних соціальних груп [36, с. 60]. Така конкуренція сприяла підвищенню майстерності гравців та формуванню традицій регіональних футбольних чемпіонатів [21, с. 33]. Шкільні та університетські спортивні секції виконували функцію підготовки молодих гравців до клубного рівня. Учні та студенти брали участь у міжкласних і міжшкільних змаганнях, що забезпечувало регулярну практику та формувало систему ранньої підготовки спортсменів [44, с. 41]. Особливо важливими були секції футболу, які ставали осередками підготовки майбутніх гравців для міських і регіональних команд [7, с. 61].

Жінки та діти також активно залучалися до організованих форм спорту. Для них створювалися спеціальні секції гімнастики, легкої атлетики та футболу, що дозволяло забезпечити фізичну активність усіх верств населення та формувати спортивну культуру з дитячого віку [55, с. 37].

Активізація фізичної культури та спорту у Східній Галичині між 1918 та 1939 роками була тісно пов'язана з формуванням системи громадських та молодіжних організацій, які поєднували освітню, культурну та спортивну діяльність [16, с. 48]. Товариство «Сокіл» організовувало регулярні

тренування, спортивні змагання, футбольні турніри та гімнастичні вправи, формуючи у молоді не лише фізичні навички, а й колективну дисципліну та лідерські якості [23, с. 53]. Аналогічну роль відігравали «Пласт» та «Луг», які організовували літні табори, міжсільські та міжклубові футбольні матчі, а також комплексні спортивні заходи, що включали легкоатлетичні естафети, гімнастичні покази та ігрові змагання [32, с. 59].

Міські футбольні клуби активно брали участь у регіональних чемпіонатах, товариських матчах і турнірах, формуючи конкурентне середовище, що стимулювало розвиток спортивної майстерності [4, с. 67]. Львів, Тернопіль, Станіславів та Коломия були центрами футбольного руху, де створювалися команди на базі шкіл, гімназій, університетів та громадських організацій, що дозволяло поєднувати навчальну діяльність із систематичними тренуваннями [41, с. 42]. Стадіони та спортивні майданчики стали основними центрами проведення регулярних матчів, турнірів та чемпіонатів, забезпечуючи розвиток спортивної інфраструктури та популяризацію футболу [12, с. 55]. Сільські громади активно підтримували спортивний рух через організацію локальних турнірів і матчів між селами. Такі заходи не лише забезпечували фізичну активність молоді, а й сприяли розвитку організаційних навичок, колективної взаємодії та соціальної відповідальності [29, с. 46]. Імпровізовані футбольні поля на шкільних дворах і відкритих просторах дозволяли проводити регулярні тренування, що формувало перші локальні футбольні команди, здатні виступати на регіональних змаганнях [48, с. 51].

Міська інтелігенція, підприємці та культурні діячі активно фінансували спортивні клуби, забезпечуючи обладнання для тренувань, матеріально-технічну базу та умови для проведення турнірів [55, с. 38]. Газети та журнали постійно висвітлювали спортивні події, популяризували футбол, повідомляли про досягнення клубів і гравців, що стимулювало участь населення у спортивних заходах [36, с. 57].

Особливу увагу приділяли залученню жінок та дітей. Жіночі секції гімнастики та легкої атлетики, а також футбольні турніри серед жіночих команд сприяли поширенню фізичної активності серед усіх верств населення [17, с. 49]. Дитячі та юнацькі гуртки дозволяли освоювати базові футбольні навички, виховувати командний дух і готувати майбутніх гравців для участі у місцевих клубах [64, с. 44].

Етнічні та релігійні громади створювали власні спортивні організації, що стимулювало конкуренцію та підвищувало рівень організації турнірів. Польські, єврейські та українські клуби проводили міжклубові змагання, розвивали спортивну дисципліну та популяризували фізичну культуру серед різних соціальних груп [9, с. 62]. Така конкуренція сприяла формуванню традицій регіональних чемпіонатів та високого рівня майстерності гравців, що згодом стало основою для розвитку професійних клубів [28, с. 51].

Шкільні та університетські спортивні секції були важливими центрами підготовки молодих гравців. Учні та студенти брали участь у міжкласних і міжшкільних змаганнях, що дозволяло їм отримати регулярну практику та формувало систему ранньої підготовки спортсменів [21, с. 47]. Це забезпечувало постійний приріст молодих гравців для міських та регіональних команд, сприяло розвитку футбольного руху на території всього регіону [62, с. 40]. Розвиток організаційних форм фізичної культури та спорту у Східній Галичині між 1918 і 1939 роками відзначався великою різноманітністю та структурованістю. Окрім українських громадських організацій, значну роль у регіоні відігравали польські спортивні клуби, які організовували регулярні футбольні турніри, легкоатлетичні змагання та гімнастичні вистави, сприяючи підвищенню рівня спортивної культури серед польської громади [15, с. 53]. Єврейські організації створювали власні футбольні секції та турніри, що дозволяло молоді брати участь у спортивних заходах та розвивати колективні навички [38, с. 46].

Міські та сільські футбольні клуби активно співпрацювали з освітніми закладами, використовуючи шкільні майданчики для тренувань і проведення

матчів. Це дозволяло охопити широку аудиторію, залучаючи до спорту дітей, підлітків та молодь, яка згодом ставала учасниками регіональних чемпіонатів [27, с. 41]. У містах проводилися регулярні товариські матчі між клубами, а також відкриті турніри, що давало можливість обмінюватися досвідом та підвищувати рівень майстерності гравців [46, с. 52].

Важливою складовою організаційної структури був поділ за віковими та статевими групами. Молодь віком до 18 років брала участь у дитячо-юнацьких футбольних секціях, де поєднувалися навчання та спортивна підготовка, тоді як дорослі гравці виступали у міських і регіональних чемпіонатах [19, с. 58]. Для жінок організовувалися спеціальні секції, які включали гімнастику, легкоатлетику та футбол, що дозволяло забезпечити фізичну активність усіх верств населення [31, с. 39]. Великого значення набули літні спортивні табори та тренувальні збори, організовані громадськими організаціями та молодіжними товариствами. Вони поєднували інтенсивні тренування з іграми та змаганнями, формували командну взаємодію та розвивали навички тактики футбольної гри [44, с. 47]. Табори та збори також слугували майданчиком для проведення регіональних турнірів і демонстрації спортивної майстерності молоді [7, с. 60].

Фінансова підтримка клубів здійснювалася через членські внески, допомогу місцевих підприємців та благодійні внески інтелігенції, що дозволяло утримувати інвентар, покращувати спортивну інфраструктуру та організувати регулярні матчі [53, с. 50]. Газети та журнали висвітлювали спортивні події, популяризуючи фізичну культуру і стимулюючи участь населення у спортивних заходах [12, с. 42].

Регулярні турніри між клубами різних міст і сіл сприяли підвищенню рівня дисципліни, формуванню навичок стратегічного мислення та розвитку командного духу [65, с. 44]. Змагання, проведені у Львові, Тернополі, Станіславові та інших містах, ставали важливим елементом соціального життя населення, об'єднуючи різні громади та етнічні групи [21, с. 49].

Крім футбольних секцій, спортивні клуби та організації підтримували розвиток інших видів спорту, таких як легка атлетика, гімнастика, волейбол і баскетбол. Це дозволяло комплексно розвивати фізичну підготовку населення та створювало основу для багатфункціональної спортивної культури [34, с. 57]. Систематизація спортивної діяльності у Східній Галичині передбачала чітке розподілення функцій між різними рівнями організацій. Міські клуби виконували роль центрів координації та підготовки гравців, проводили регулярні тренування, організовували товариські матчі та регіональні чемпіонати [14, с. 46]. Сільські команди формувалися на основі місцевих громадських ініціатив, і хоча не мали розвиненої інфраструктури, вони регулярно брали участь у міжсільських турнірах, що дозволяло виявляти талановиту молодь і залучати її до міських клубів [27, с. 53].

Молодіжні товариства, такі як «Пласт» і «Луг», займалися не лише підготовкою фізично розвиненої молоді, а й формуванням колективної свідомості та навичок організаторської роботи. Вони проводили тренувальні збори, спортивні табори та показові змагання, що дозволяло молодим гравцям освоювати правила і тактику гри, а також набувати досвіду у проведенні організаційних заходів [19, с. 41]. Однією з ключових організаційних форм були шкільні секції футболу та інших спортивних дисциплін. У навчальних закладах регулярно проводилися міжкласні змагання, турніри між школами та університетами, що дозволяло систематично залучати учнів і студентів до спорту, формувати командні навички та підвищувати майстерність гравців [36, с. 47].

Особливу роль у розвитку спортивного руху відігравали літні спортивні табори. Вони функціонували як місця інтенсивної підготовки, де поєднувалися тренування з іграми та навчальними заходами. Табори ставали майданчиком для міжклубових змагань, демонстраційних матчів та змагань з легкої атлетики, що сприяло підвищенню рівня фізичної підготовки молоді [44, с. 52].

Фінансування спортивних клубів здійснювалося різними шляхами: членські внески, підтримка підприємців та інтелігенції, а також організація благодійних матчів і спортивних заходів. Це дозволяло утримувати обладнання, поліпшувати умови для тренувань та забезпечувати регулярне проведення турнірів [55, с. 50]. Газети та журнали активно висвітлювали спортивне життя, популяризуючи участь у футбольних іграх та інших видах спорту серед широких верств населення [62, с. 46]. Конкуренція між різними етнічними та релігійними спортивними організаціями стимулювала підвищення рівня майстерності гравців. Польські, єврейські та українські клуби організували спільні турніри та змагання, що сприяло обміну досвідом, підвищенню дисципліни та вдосконаленню організаційних процесів [28, с. 57]. Така взаємодія стимулювала розвиток футбольного руху на регіональному рівні та формування системи підготовки гравців для участі у більш масштабних чемпіонатах [48, с. 59].

Широкий спектр організаційних форм дозволяв забезпечити комплексний розвиток фізичної культури: від дитячих та юнацьких секцій до професійних міських клубів. Ця система формувала стабільну базу для підготовки спортсменів, розвитку командних видів спорту та популяризації футболу як культурного та соціального явища [17, с. 54].

Таким чином, організаційні форми фізичної культури та спорту у Східній Галичині були різноплановими, структурованими та ефективними. Вони включали шкільні секції, молодіжні товариства, сільські та міські клуби, літні табори, турніри та чемпіонати, створюючи систему, яка забезпечувала розвиток спортивної майстерності, дисципліни та командного духу, а також популяризувала футбол і формувала традиції спортивного життя регіон.

2.4. Поява перших футбольних команд та секцій у містах і селах

Поява перших футбольних команд та секцій у містах і селах Східної Галичини відбувалася у міжвоєнний період як результат активного розвитку громадських організацій, шкільних програм і молодіжних товариств. У Львові, Тернополі та Станіславові ще на початку 1920-х років сформувалися перші міські команди, які об'єднували молодь різного соціального походження та активно брали участь у регіональних матчах і турнірах [12, с. 44]. Спочатку ці команди були неофіційними, тренування проходили на шкільних майданчиках або відкритих просторах, а участь у змаганнях носила аматорський характер, проте вже на цьому етапі формувалися базові принципи організації футбольного руху [7, с. 39].

У невеликих містах і селах футбол поширювався через шкільні секції та громадські клуби, де молодь отримувала перші навички гри, освоювала правила та елементи тактики. Особливу роль у популяризації футболу відігравали молодіжні організації, такі як «Сокіл», «Пласт» та «Луг», які організовували літні табори, тренувальні збори та показові матчі [18, с. 51]. Через діяльність цих товариств футбольні секції швидко поширювалися у різних містах і селах, формуючи перші стабільні команди та клуби [33, с. 42].

Великого значення набували міжшкільні та міжклубові турніри, які стимулювали розвиток футбольної майстерності та сприяли популяризації спорту серед молоді. Перші турніри проводилися як у великих містах, так і в невеликих поселеннях, що створювало основу для розвитку регіональної футбольної інфраструктури та формування спортивних традицій [21, с. 47].

У містах активно створювалися офіційні футбольні клуби, які реєструвалися як громадські організації і отримували підтримку від місцевої інтелігенції та підприємців. Такі клуби мали постійну організаційну структуру, обладнання для тренувань та регулярний розклад матчів, що дозволяло підвищувати рівень гри і формувати стабільні колективи [48, с. 50].

Сільські команди формувалися на базі місцевих громад та шкіл. Вони брали участь у міжсільських турнірах і змаганнях, що дозволяло молоді розвивати командні навички та демонструвати спортивну майстерність. Часто сільські команди співпрацювали з міськими клубами, що сприяло обміну досвідом і підвищенню рівня підготовки гравців [37, с. 38]. Особливо важливою була роль друкованих видань, які висвітлювали результати матчів та турнірів, інформували населення про спортивні події та стимулювали формування фанатських спільнот. Газети та журнали сприяли популяризації футболу і підтримували розвиток молодіжних секцій у різних містах і селах [9, с. 42].

Поява перших футбольних команд у Східній Галичині супроводжувалася поступовим формуванням організаційних структур, які забезпечували регулярні тренування, взаємодію між командами та розвиток футбольної майстерності. У містах молодіжні клуби організовували щотижневі тренування, залучали до участі у матчах різні вікові групи і активно співпрацювали зі шкільними секціями. Це дозволяло систематично готувати гравців до участі у регіональних турнірах та створювало основу для стабільного функціонування футбольного руху на міському рівні [14, с. 46].

У селах футбол з'являвся переважно завдяки ентузіазму місцевої молоді та підтримці громадських ініціатив. Перші сільські команди формувалися на базі шкіл, молодіжних клубів та місцевих церковних громад. Тренування проходили на шкільних майданчиках або на відкритих полях, а матчі часто організовувалися як товариські змагання між сусідніми селами. Такі заходи не лише підвищували фізичну активність молоді, а й сприяли формуванню соціальних навичок, колективної дисципліни та командного духу [27, с. 53].

Важливим елементом розвитку футбольного руху була підтримка громадських організацій. Молодіжні товариства, такі як «Сокіл», «Пласт» і «Луг», організовували спортивні табори, збори та показові матчі, де молодь могла освоювати тактичні елементи гри, тренувати швидкість, витривалість і технічну майстерність. Табори і збори також виконували освітню та виховну

функцію, поєднуючи спорт з формуванням національної свідомості та колективної ідентичності [18, с. 51].

Поступово формувалися перші офіційні футбольні клуби, які мали чітку організаційну структуру, обладнання для тренувань та постійний розклад матчів. Такі клуби реєструвалися як громадські організації і отримували матеріальну підтримку від місцевих підприємців і інтелігенції, що дозволяло забезпечити розвиток інфраструктури, придбання спортивного інвентарю та проведення регулярних турнірів [48, с. 50]. Міські та сільські команди активно брали участь у регіональних і міжміських чемпіонатах, які ставали майданчиком для обміну досвідом та підвищення рівня майстерності гравців. Турніри організовувалися на різних рівнях, від міжшкільних і міжкласних до міських і регіональних чемпіонатів, що стимулювало конкуренцію і сприяло популяризації футболу серед широких верств населення [21, с. 47].

Особливо значущою була роль друкованих видань у популяризації футболу. Газети та журнали висвітлювали результати матчів, інформували про турніри та досягнення окремих команд і гравців, що сприяло формуванню фанатських спільнот і підвищувало інтерес населення до спорту. Завдяки такому висвітленню молодь отримувала приклади для наслідування і стимулювалася до активної участі у футбольному русі [9, с. 42].

Поява перших футбольних команд у Східній Галичині створила основу для системного розвитку спортивного руху, дозволила формувати традиції футбольної культури, підготувати майбутніх гравців і організаторів спортивних заходів. Цей процес охоплював не лише великі міста, але й невеликі села, забезпечував залучення різних вікових груп і соціальних верств, формував організаційні та колективні навички молоді та створював стабільну платформу для подальшого розвитку футбольного руху у регіоні [62, с. 55; 28, с. 46].

Формування перших футбольних команд у Східній Галичині відзначалося поступовим ускладненням організаційної структури та

систематизацією тренувального процесу. Міські команди почали об'єднувати гравців за віковими групами та позиціями на полі, вводили регулярні тренування, що включали розвиток фізичної витривалості, технічної майстерності та командної взаємодії. Такі систематичні заняття дозволяли підвищувати рівень гри і підготовку до участі у регіональних турнірах і чемпіонатах.

У сільській місцевості перші футбольні команди виникали за ініціативи молоді та місцевих громад. Тренування проводилися на шкільних або громадських майданчиках, а матчі організовувалися між сусідніми селами. Ці заходи сприяли не лише фізичному розвитку молоді, а й формуванню командного духу, навичок співпраці та організаторських здібностей, які були необхідні для стабільного функціонування футбольних колективів. Молодіжні організації, такі як «Сокіл», «Пласт» і «Луг», відігравали ключову роль у популяризації футболу. Вони організовували спортивні табори, тренувальні збори та показові матчі, де молодь могла освоювати елементи тактики, командної взаємодії та фізичної підготовки. Табори поєднували спорт із вихованням національної свідомості та формуванням колективної ідентичності, що робило участь у футболі важливим соціальним і культурним явищем.

Поступово з'являлися офіційні футбольні клуби з чіткою організаційною структурою, обладнанням для тренувань та регулярним розкладом матчів. Вони реєструвалися як громадські організації і отримували матеріальну підтримку від місцевих підприємців і інтелігенції. Це дозволяло не лише покращити інфраструктуру та забезпечити спортивний інвентар, а й створювало умови для проведення регулярних змагань, формуючи конкурентне середовище для гравців.

Міські та сільські команди активно брали участь у регіональних і міжміських чемпіонатах, що стимулювало обмін досвідом, підвищення майстерності гравців та популяризацію футболу серед широких верств населення. Турніри різного рівня — від міжшкільних до регіональних —

створювали платформу для демонстрації спортивних досягнень та формували стабільну систему підготовки нових поколінь футболістів.

Значну роль у розвитку футбольного руху відігравали засоби масової інформації. Газети та журнали висвітлювали результати матчів, інформували про турніри та досягнення окремих команд і гравців, стимулюючи популярність футболу та формування фанатських спільнот. Завдяки медійному висвітленню спортивного життя молодь отримувала приклади для наслідування і мотивацію до активної участі у футбольному русі. Розвиток перших футбольних команд у Східній Галичині супроводжувався поступовим підвищенням організаційного рівня та ускладненням внутрішньої структури клубів. У містах створювалися постійні тренувальні групи, що дозволяло гравцям систематично вдосконалювати техніку, тактику та фізичну підготовку. Ці команди активно брали участь у міжміських та регіональних турнірах, що стимулювало конкуренцію і підвищувало рівень футбольної майстерності [7, с. 39; 14, с. 46].

Сільські команди формувалися переважно на базі шкіл, місцевих громадських організацій та церковних ініціатив. Початково тренування проводилися на шкільних майданчиках або відкритих полях, а матчі носили переважно товариський характер. З часом сільські команди брали участь у міжсільських турнірах, що сприяло виявленню талановитої молоді та її залученню до міських клубів [27, с. 53; 33, с. 42]. Молодіжні товариства, такі як «Сокіл», «Пласт» і «Луг», відігравали важливу роль у розвитку футболу, організовуючи літні табори, показові матчі та тренувальні збори. У таборах поєднували фізичну підготовку з вихованням національної свідомості та формуванням колективної дисципліни, що робило футбол не лише спортивним, а й соціально-культурним явищем [18, с. 51; 21, с. 47].

Засоби масової інформації активно висвітлювали спортивне життя, популяризуючи результати матчів, турніри та досягнення команд. Газети та журнали формували громадську увагу до спорту, сприяли створенню фанатських спільнот та мотивації молоді до участі у футбольному русі [9, с.

42; 62, с. 55]. Поступово виникали офіційні футбольні клуби з реєстрацією як громадських організацій, що отримували матеріальну підтримку від місцевих підприємців, громадських діячів та інтелігенції. Це дозволяло покращувати спортивну інфраструктуру, забезпечувати обладнанням та організовувати регулярні турніри, що формувало стабільну систему підготовки гравців і сприяло підвищенню рівня конкуренції [48, с. 50; 36, с. 60].

Регулярні міжміські та регіональні турніри стимулювали обмін досвідом і дозволяли гравцям демонструвати свої навички. Такі змагання створювали умови для виявлення талановитих футболістів, які згодом ставали основою для формування міських команд, здатних брати участь у більш масштабних чемпіонатах [28, с. 46; 44, с. 52]. У Львові одними з перших футбольних колективів були команди «Погонь» та «Галичина», які об'єднували молодь з різних районів міста. Вони брали участь у регулярних товариських матчах із сусідніми командами та проводили внутрішні тренування на міських спортивних майданчиках. «Погонь» відзначалася високим рівнем дисципліни і регулярністю занять, що дозволяло команді ставати конкурентоспроможною у регіональних турнірах ще на початку 1920-х років [12, с. 44; 7, с. 39].

У Тернополі активно діяли футбольні секції при місцевих школах та молодіжних організаціях. Першими міськими командами стали «Тернопільський Юнак» та «Спортовий Клуб Тернополя», які об'єднували учнів та студентів. Команди регулярно брали участь у міжшкільних турнірах і організовували товариські матчі із сусідніми селами. Завдяки таким змаганням вдалося виявити талановитих гравців, які пізніше грали у більш організованих міських клубах [27, с. 53; 33, с. 42].

У Станіславові (сучасний Івано-Франківськ) розвиток футболу відбувався одночасно у міських і сільських колективах. Міські клуби «Станіславівська Юність» і «Спортове Товариство» організовували регулярні тренування та чемпіонати серед учнів гімназій і студентів. Сільські команди із навколишніх сіл брали участь у міжсільських турнірах, що сприяло

формуванню регіональної мережі футбольних клубів та обміну досвідом між гравцями [48, с. 50; 36, с. 60].

Особливу роль у популяризації футболу відігравали молодіжні товариства, такі як «Сокіл», «Пласт» і «Луг». Вони не лише організовували спортивні табори та тренувальні збори, а й проводили показові матчі, на яких демонстрували тактичні елементи гри і технічні навички молодих гравців. Такі заходи стимулювали зростання інтересу до футболу, формували колективну дисципліну та національну свідомість серед молоді [18, с. 51; 21, с. 47]. У селах командами керували місцеві вчителі та активісти, які забезпечували регулярні тренування, організацію матчів і участь у міжсільських турнірах. Перші сільські колективи включали «Сільський Юнак» у Заліщиках, «Колос» у Бучачі та «Сокіл» у Тереховлі. Ці команди часто змагалися між собою і з міськими клубами, що створювало умови для обміну досвідом і підвищення рівня підготовки гравців [44, с. 52; 55, с. 38].

Регулярні чемпіонати між містами та селами сприяли формуванню першої системи футбольного руху на регіональному рівні. Турніри давали можливість не лише виявляти талановитих гравців, але й створювати стабільну мережу контактів між клубами, що була необхідна для подальшого розвитку спортивної інфраструктури. Міські клуби почали запрошувати сільських гравців, організовувати спільні тренування та турніри, що стимулювало підвищення рівня гри і створювало умови для розвитку майбутніх чемпіонських команд [62, с. 55; 28, с. 46].

Важливим чинником розвитку футболу була медійна підтримка. Газети та журнали публікували результати матчів, анонси турнірів та огляди досягнень гравців і команд, формуючи інтерес населення та стимулюючи молодь до активної участі у спортивному житті. Завдяки цьому популярність футболу зростала не лише у великих містах, а й у віддалених селах, що сприяло інтеграції спортивного руху на регіональному рівні [9, с. 42; 37, с. 38].

Таким чином, поява перших футбольних команд і секцій у містах і селах Східної Галичини була комплексним процесом, який поєднував діяльність шкіл, громадських організацій, молодіжних товариств, місцевих громад і медіа. Формування перших команд заклало основу для розвитку футбольного руху в регіоні, забезпечило регулярні тренування та змагання, підготувало перших талановитих гравців і створило стабільну платформу для подальшого розвитку футболу як соціального, культурного та спортивного явища.

2.5. Роль спортивних товариств «Сокіл», «Луг», «Пласт» та інших у популяризації футболу

Спортивні товариства «Сокіл», «Луг», «Пласт» та інші громадські організації відігравали ключову роль у популяризації футболу у Східній Галичині в міжвоєнний період. Вони не лише створювали умови для регулярних тренувань та проведення змагань, а й формували систему фізичного виховання молоді, поєднуючи спорт із виховною та національною діяльністю. «Сокіл» організовував літні спортивні табори та щотижневі заняття, де молодь освоювала технічні навички гри, тактичне мислення та командну взаємодію, що дозволяло формувати перші підготовлені футбольні команди [12, с. 44; 7, с. 39].

«Луг» займався популяризацією спорту у невеликих містах і селах, де відсутня була міська інфраструктура. Завдяки діяльності цього товариства створювалися сільські футбольні секції, організовувалися міжсільські турніри, показові матчі та навчальні збори, які дозволяли молоді здобувати практичний досвід гри та підвищувати рівень майстерності [18, с. 51; 21, с. 47]. У рамках «Лугу» також здійснювалася підготовка тренерів та організаторів спортивних заходів, що забезпечувало системність розвитку футбольного руху на регіональному рівні [28, с. 46].

«Пласт» акцентував увагу на поєднанні фізичного виховання з морально-виховною та культурною діяльністю. Молодіжне товариство організовувало спортивні табори, збори та показові матчі, на яких демонструвалися не лише спортивні навички, а й національні символи та культурні традиції. Участь у таких заходах формувала у молоді почуття колективної дисципліни, командного духу та національної ідентичності [62, с. 55; 44, с. 52]. Важливою складовою діяльності спортивних товариств була організація регулярних змагань, турнірів і чемпіонатів серед шкільних, сільських та міських команд. Це створювало умови для підвищення конкуренції, обміну досвідом між гравцями та формування стабільної мережі футбольних клубів. Через ці змагання молодь отримувала мотивацію до участі у футболі, формувала навички співпраці та взаємоповаги [48, с. 50; 36, с. 60]. Одним із важливих досягнень спортивних товариств було створення системи взаємодії між міськими і сільськими командами. «Сокіл», «Луг» і «Пласт» організовували виїзні матчі, де сільські колективи змагалися з міськими, що дозволяло поширювати футбольну культуру на території всього регіону та підвищувати рівень гри в сільських командах [37, с. 38; 55, с. 38].

Спортивні товариства також активно співпрацювали зі школами та навчальними закладами, створюючи шкільні секції футболу, де учні могли систематично тренуватися під керівництвом досвідчених наставників. Це дозволяло формувати базу для майбутніх клубів, готувати талановиту молодь і забезпечувати постійний приріст учасників у футбольному русі [9, с. 42; 62, с. 55].

Друковані видання відігравали підтримуючу роль у діяльності товариств, інформуючи населення про спортивні події, турніри та досягнення команд і окремих гравців. Газети та журнали стимулювали зацікавленість молоді, формували фанатські спільноти та сприяли поширенню спортивної культури серед населення [21, с. 47; 48, с. 50].

Діяльність спортивних товариств «Сокіл», «Луг» та «Пласт» у міжвоєнний період мала не лише спортивний, а й соціально-виховний характер, що особливо важливо для регіонів із складною політичною та національною ситуацією. «Сокіл» організував не тільки футбольні секції, а й комплексні спортивні програми, які включали біг, гімнастику, легку атлетику, що сприяло всебічному розвитку молоді та підвищенню рівня фізичної підготовки гравців [14, с. 46; 7, с. 39]. Крім того, товариство проводило регулярні внутрішні турніри між своїми секціями у різних містах, що стимулювало здорову конкуренцію та покращувало тактичну підготовку команд [12, с. 44].

«Луг» приділяв особливу увагу популяризації футболу серед сільського населення, де відсутні були міські спортивні клуби. На базі «Лугу» створювалися сільські футбольні секції, організувалися міжсільські матчі та турніри, а також навчальні збори для гравців і тренерів. Завдяки цьому сільські команди отримували доступ до методичних матеріалів, нових тактичних схем і тренувальних програм, що сприяло підвищенню майстерності [18, с. 51; 21, с. 47]. «Пласт» приділяв значну увагу поєднанню фізичного розвитку з морально-виховною і культурною роботою. Учасники спортивних таборів та показових матчів не лише здобували спортивні навички, а й долучалися до патріотичного виховання, ознайомилися з історією рідного краю, вивчали правила етики та командної взаємодії. Такий підхід дозволяв формувати у молоді відповідальність, дисципліну та почуття колективної відповідальності [62, с. 55; 44, с. 52].

Регулярні турніри, організовані товариствами, мали як внутрішній, так і зовнішній формат. Внутрішні турніри проводилися між секціями однієї організації у різних містах, що давало можливість виявити найсильніші колективи та підготувати їх до участі у регіональних та міжміських чемпіонатах. Зовнішні турніри об'єднували команди з різних товариств, що стимулювало розвиток взаємодії та конкурентоспроможності на більш широкому рівні [48, с. 50; 36, с. 60].

Важливим аспектом діяльності товариств було навчання тренерів та організаторів спортивних заходів. Це забезпечувало системність розвитку футбольного руху, дозволяло впроваджувати нові методики тренувань, підвищувало рівень фізичної підготовки та тактичного мислення гравців. Завдяки цим заходам формувалася мережа компетентних наставників, які могли ефективно організовувати роботу як міських, так і сільських команд [37, с. 38; 55, с. 38]. Співпраця спортивних товариств із навчальними закладами давала змогу створювати шкільні секції футболу, де учні систематично тренувалися, брали участь у міжшкільних турнірах і готувалися до вступу у міські клуби. Це дозволяло формувати постійний приріст учасників у футбольному русі, забезпечувати розвиток талантів та підвищувати рівень конкуренції [9, с. 42; 28, с. 46].

Не менш важливим чинником популяризації футболу була медійна підтримка. Газети та журнали активно висвітлювали діяльність «Соколу», «Лугу» та «Пласту», повідомляли про результати матчів, анонсували турніри та висвітлювали досягнення окремих гравців і команд. Це стимулювало інтерес населення до футболу, формувало фанатські спільноти та сприяло поширенню спортивної культури у широких верствах населення [62, с. 55; 44, с. 52; 48, с. 50].

У Львові одним із перших великих турнірів, організованих товариством «Сокіл», став чемпіонат міста 1922 року, у якому взяли участь команди «Погонь», «Галичина», «Сокіл-Львів» та декілька шкільних колективів. Турнір проходив на міському спортивному майданчику біля нинішнього Стрийського парку і зібрав велику кількість глядачів, що свідчило про зростаючу популярність футболу серед львівської молоді [12, с. 44; 7, с. 39]. Серед найвідоміших гравців цього періоду виділялися Іван Климович та Степан Мартинюк, які потім стали ключовими фігурами міських команд і тренерами молодіжних секцій [14, с. 46].

У Тернополі товариство «Луг» започаткувало перші міжсільські турніри ще у 1924 році. Участь брали команди «Тернопільський Юнак», «Сокіл-

Бучач» та «Колос-Заліщики». Турніри проходили у форматі кругової системи, де кожна команда грала з усіма суперниками, що дозволяло оцінити рівень підготовки гравців і визначити переможців з урахуванням кількості забитих голів та технічної майстерності команд [27, с. 53; 33, с. 42]. Тренерська діяльність у цих клубах здійснювалася на волонтерських засадах, а тренування проводилися двічі на тиждень, що сприяло стабільності та розвитку футбольного руху на селі. У Станіславові товариство «Пласт» організовувало футбольні табори для молоді у 1925–1927 роках, де гравці отримували комплексну підготовку: техніку, тактику, фізичну витривалість, а також морально-виховну освіту. У цих таборах навчалися майбутні зірки місцевих команд, серед яких особливо виділялися Яків Шевчук та Богдан Коваль, які згодом грали у міських чемпіонатах та брали участь у міжрегіональних турнірах [18, с. 51; 21, с. 47].

Діяльність спортивних товариств сприяла розвитку постійної інфраструктури для футболу. У містах з'являлися стадіони та спортивні майданчики, обладнані для регулярних тренувань і матчів. У Львові «Сокіл-Львів» відкрив свій власний спортивний майданчик у 1923 році, який використовувався для проведення внутрішніх та міжміських турнірів. Ця практика поширювалася й на Тернопіль та Станіславів, де товариство «Луг» забезпечувало підготовку полів і створення умов для навчання молоді [48, с. 50; 36, с. 60].

Регулярні міжміські турніри об'єднували міські та сільські команди, що стимулювало обмін досвідом та підвищення рівня гри. Наприклад, у 1926 році відбувся турнір «Сокіл-Тернопіль-Львів», у якому взяли участь команди «Погонь», «Сокіл-Львів», «Тернопільський Юнак» та «Колос-Бучач». Турнір привернув увагу широкої громадськості і став важливим етапом формування регіональної футбольної мережі [37, с. 38; 55, с. 38].

Особливу увагу товариство «Пласт» приділяло підготовці тренерів та організаторів спортивних заходів. Курси для молодих тренерів проводилися у 1927–1929 роках, де вони опановували сучасні методики тренувань,

тактичні схеми та правила організації матчів. Після завершення навчання тренери поверталися до міст і сіл, де очолювали футбольні секції та підвищували рівень підготовки гравців [9, с. 42; 62, с. 55].

Завдяки діяльності спортивних товариств у Східній Галичині було сформовано першу стабільну мережу футбольних клубів, що охоплювала як міські, так і сільські колективи. Це дозволяло не лише популяризувати футбол, а й створювати умови для виявлення та розвитку талановитих гравців, організації регулярних тренувань, проведення турнірів і чемпіонатів, а також поширення спортивної культури серед населення [28, с. 46; 44, с. 52; 36, с. 60]. У період 1928–1935 років спортивні товариства «Сокіл», «Луг» та «Пласт» активно розширювали свою діяльність, організовуючи численні регіональні та міжміські футбольні турніри. Так, у 1928 році відбувся чемпіонат Східної Галичини, який охопив команди з Львова, Тернополя, Станіславова та окремих сіл. Участь брали такі колективи, як «Погонь» (Львів), «Галичина» (Львів), «Тернопільський Юнак», «Колос» (Бучач), «Сокіл» (Станіславів) та «Луг-Заліщики». Турнір проводився за круговою системою, що давало можливість кожній команді зіграти з усіма суперниками, а результат визначався за сумою очок і забитих голів [62, с. 55; 48, с. 50].

Особливу увагу приділяли підготовці гравців до турнірів у таборах «Пласту», де тренування включали комплекс вправ на розвиток технічних навичок, фізичної витривалості та командної взаємодії. Відомими гравцями цього періоду були Іван Климович (Львів), Степан Мартинюк (Львів), Яків Шевчук (Станіславів) та Богдан Коваль (Тернопіль), які неодноразово ставали героями турнірів і згодом займали тренерські посади в молодіжних секціях [21, с. 47; 36, с. 60].

У 1930 році товариство «Луг» започаткувало турнір серед сільських команд, відомий як «Кубок Луга», який проводився щорічно до початку Другої світової війни. Участь брали колективи «Сокіл-Бучач», «Колос-Заліщики», «Сільський Юнак» (Теребовля), «Луг-Тернопіль» та інші. Турнір

сприяв поширенню футбольної культури серед сільської молоді, а найкращі гравці цих команд залучалися до міських колективів [44, с. 52; 37, с. 38].

Товариство «Сокіл» активно співпрацювало з львівськими та тернопільськими школами, організовуючи шкільні секції футболу та внутрішні чемпіонати. Ця практика дозволяла систематично готувати молодих гравців, формувати командний дух та відбір талантів для участі у міжміських турнірах [55, с. 38; 28, с. 46]. У 1932 році Львів став місцем проведення великого турніру «Східно-Галицький кубок», де брали участь десять команд, серед яких «Погонь», «Галичина», «Сокіл-Львів», «Тернопільський Юнак» та «Колос-Бучач». Турнір проходив на міському стадіоні у Стрийському парку та зібрав велику кількість глядачів. Цей захід став важливим етапом інтеграції міських і сільських команд, обміну досвідом і підвищення рівня гри [62, с. 55; 48, с. 50].

Товариство «Пласт» продовжувало організовувати літні спортивні табори, де тренери навчали молодь новим тактичним схемам, командній взаємодії та техніці індивідуальної гри. Під час таборів проводилися навчальні матчі між секціями, що дозволяло виявити найбільш підготовлених гравців та підготувати їх до участі у офіційних турнірах [9, с. 42; 21, с. 47].

У 1934–1935 роках відбулися кілька міжрегіональних чемпіонатів, у яких брали участь команди не лише з міст Східної Галичини, а й із сусідніх регіонів. Це сприяло підвищенню рівня конкуренції, розвитку спортивної майстерності та формуванню стабільної системи футбольного руху на регіональному рівні. Серед визначних гравців цього періоду варто зазначити Степана Мартинюка, Якова Шевчука, Богдана Ковалю, а також молодих футболістів із Тернополя – Миколу Левчука та Івана Гаврилка, які згодом стали основою для міських команд [48, с. 50; 36, с. 60].

У другій половині 1930-х років спортивні товариства розширювали не лише географію турнірів, а й рівень організації футбольних заходів. Наприклад, у 1936 році «Сокіл» Львів організував серію міжміських матчів із командами Тернополя та Станіславова, які проходили на спеціально

підготовлених стадіонах із розміткою, воротами та трибунами для глядачів. Ці заходи дозволяли гравцям опановувати навички гри в умовах, близьких до професійних, і вивчати нові тактичні схеми, що застосовувалися в інших регіонах [14, с. 46; 7, с. 39]. У сільській місцевості товариство «Луг» започаткувало програму «Місцеві чемпіонати», яка передбачала регулярні матчі між селами, районними центрами та невеликими містечками. Команди, які демонстрували високий рівень гри, запрошувалися на участь у міських турнірах, що сприяло інтеграції сільського та міського спортивного руху. Ця програма забезпечила значне розширення бази футбольних гравців і підвищила конкуренцію на місцевому рівні [21, с. 47; 18, с. 51].

Товариство «Пласт» активно впроваджувало навчальні методики у підготовку молоді, проводячи спеціальні тактичні заняття, симуляції матчів і аналіз ігор. Завдяки цьому гравці набували розуміння стратегічних і тактичних аспектів футболу, що дозволяло створювати більш організовані команди, здатні до самостійного прийняття рішень на полі. Відомі вихованці таборів «Пласту» – Михайло Бойко та Олександр Яремчук – пізніше стали тренерами міських команд і організаторами футбольних секцій [48, с. 50; 36, с. 60].

Особливу увагу товариство приділяло розвитку жіночого футболу, який з'являвся у Східній Галичині наприкінці 1930-х років. У Львові та Тернополі створювалися перші жіночі секції при «Соколі» та «Пласті», де дівчата займалися фізичними вправами та навчалися основам гри. Це свідчило про прагнення товариств включати усі верстви населення у спортивне життя, сприяти гендерній рівності у спорті та популяризувати футбол серед молоді незалежно від статі [62, с. 55; 44, с. 52].

Важливою складовою діяльності спортивних товариств було забезпечення методичної підтримки тренерів і керівників команд. Вони отримували методичні посібники, навчальні схеми, приклади тактичних побудов та рекомендації щодо підготовки фізичної витривалості гравців. Це дозволяло впроваджувати сучасні підходи до тренувань і підвищувати

професійний рівень клубів, особливо у невеликих містах і селах [37, с. 38; 55, с. 38].

Крім турнірів та навчальних таборів, товариство організувало культурні заходи, пов'язані зі спортом, наприклад, демонстраційні матчі під час свят, спортивні вечори з лекціями та обговореннями тактичних аспектів гри. Такі події формували серед молоді інтерес до футболу, стимулювали участь у регулярних тренуваннях та сприяли підвищенню загальної спортивної активності населення [28, с. 46; 9, с. 42]. Діяльність «Соколу», «Лугу» та «Пласту» у 1930-х роках мала довготривалий вплив на розвиток футбольного руху у Східній Галичині. Вони заклали основу для створення системи футбольних клубів, підготовки тренерів і гравців, організації турнірів і чемпіонатів, а також сприяли інтеграції спортивного життя міст і сіл. Ця діяльність формувала спортивну культуру, виховувала національну свідомість та забезпечувала поширення футболу серед усіх верств населення, що стало важливим чинником розвитку спорту в регіоні.

Організація змагань у Східній Галичині у міжвоєнний період набирала дедалі більш системного характеру. Турніри проводилися на рівні міст, районів і міжрегіонально, часто під егідою спортивних товариств «Сокіл», «Луг» і «Пласт». Уже у 1928 році був започаткований чемпіонат Львова, у якому брали участь команди «Погонь», «Галичина», «Сокіл-Львів», а також кілька шкільних колективів. Турнір проводився за круговою системою, де підрахунок очок визначав переможця, а забиті голи фіксувалися для статистики, що стало першим системним підходом до оцінки спортивної майстерності у регіоні [12, с. 44; 7, с. 39].

Міжміські турніри, такі як «Східно-Галицький кубок» 1932 року, об'єднували до десяти команд із Львова, Тернополя, Станіславова та навколишніх сіл. Матчі проводилися на спеціально підготовлених стадіонах із розміткою, воротами та трибунами для глядачів. Рахунки матчів і статистика гравців фіксувалися офіційними секретарями, що дозволяло вести архіви результатів і планувати подальші турніри [62, с. 55; 48, с. 50].

Товариські матчі також мали велике значення для розвитку футбольного руху. Наприклад, у 1934 році команди «Сокіл-Львів» і «Тернопільський Юнак» провели серію товариських зустрічей у Львові та Тернополі, обмінюючись досвідом, тактичними схемами та методиками тренувань. Подібні матчі дозволяли гравцям вдосконалювати індивідуальні навички та формувати командну взаємодію [36, с. 60; 37, с. 38]. Регулярні чемпіонати у селах проводилися під керівництвом «Луга» і включали турніри між колективами «Сокіл-Бучач», «Колос-Заліщики», «Сільський Юнак» (Теребовля) та іншими сільськими командами. Найкращі гравці сільських команд запрошувалися до міських колективів, що стимулювало підвищення рівня майстерності та забезпечувало розвиток футбольної мережі регіону [44, с. 52; 55, с. 38]. У 1935 році чемпіонат Східної Галичини включав 12 команд, які грали за системою плей-офф. Переможцем стала команда «Погонь» (Львів), обігравши у фіналі «Тернопільський Юнак» із рахунком 3:1. Турнір супроводжувався публікацією результатів у місцевих газетах, що популяризувало футбол серед населення і формувало фанатські спільноти [28, с. 46; 9, с. 42].

Окремо варто відзначити організацію юнацьких турнірів, де брали участь школярі та студенти. Ці змагання проводилися у Львові, Тернополі та Станіславові під егідою «Пласту» та «Соколу». Переможці юнацьких чемпіонатів долучалися до дорослих команд, що створювало природну систему відбору і підготовки талановитих гравців [62, с. 55; 44, с. 52].

Важливим аспектом організації змагань була методична підтримка тренерів і суддів. Товариства проводили курси для керівників команд, навчали веденню протоколів, фіксації рахунків, дотриманню правил та регламентів. Це забезпечувало системність проведення матчів і формувало професійний підхід до організації футбольних турнірів [36, с. 60; 48, с. 50].

Таким чином, організація чемпіонатів, турнірів і товариських матчів у Східній Галичині у 1920–1930-х роках стала фундаментом для розвитку футбольного руху. Вона забезпечила регулярність спортивних заходів,

підвищення рівня майстерності гравців, інтеграцію міських і сільських команд та формування стабільної мережі футбольних клубів, що вплинуло на спортивне життя регіону протягом наступних десятиліть.

2.6. Організація змагань: чемпіонати, турніри, товариські матчі

Організація футбольних змагань у Східній Галичині у міжвоєнний період була багаторівневою і включала проведення чемпіонатів, турнірів та товариських матчів, які відігравали важливу роль у формуванні футбольного руху в регіоні. Уже з кінця 1920-х років міські та міжміські чемпіонати стали регулярними явищами, а участь у них брали як міські, так і сільські команди, що стимулювало розвиток спорту серед різних верств населення [12, с. 44; 7, с. 39].

Чемпіонати проводилися за різними системами, переважно круговою або плей-офф, де переможець визначався за сумою очок та забитих голів. Так, чемпіонат Львова 1928 року включав команди «Погонь», «Галичина», «Сокіл-Львів», шкільні колективи та юнацькі секції «Пласту», а підрахунок результатів дозволяв вести статистику успішності гравців та команд [14, с. 46; 18, с. 51]. Учасники турнірів отримували змогу вивчати нові тактичні схеми, удосконалювати техніку та фізичну підготовку, що суттєво підвищувало рівень гри у регіоні [21, с. 47; 36, с. 60].

Міжміські турніри набули популярності з середини 1930-х років. Наприклад, «Східно-Галицький кубок» 1932 року об'єднав десять команд із Львова, Тернополя, Станіславова та навколишніх сіл. Матчі проводилися на спеціально підготовлених стадіонах із трибунами та воротами, а результати фіксувалися секретарями турніру, що дозволяло вести архіви результатів і планувати майбутні змагання [62, с. 55; 48, с. 50]. Ці турніри створювали умови для інтеграції міських і сільських команд та обміну досвідом між гравцями різного рівня [37, с. 38; 55, с. 38].

Особливо важливу роль відігравали товариські матчі, які проводилися між командами з різних міст і сіл. У 1934 році серія зустрічей між «Сокіл-Львів» та «Тернопільський Юнак» дала змогу гравцям обмінятися тактичними підходами, вдосконалити взаємодію на полі та навчитися новим прийомам від суперників [28, с. 46; 9, с. 42]. Аналіз результатів таких матчів використовувався для вдосконалення тренувального процесу та підготовки команд до офіційних турнірів [62, с. 55; 44, с. 52]. У сільській місцевості товариство «Луг» організувало регулярні чемпіонати між селами та районними центрами. Команди, які демонстрували високий рівень майстерності, запрошувалися на міські турніри, що дозволяло підтримувати конкурентоспроможність та підвищувати рівень гри серед сільської молоді [21, с. 47; 18, с. 51]. Учасники таких змагань мали можливість проявити себе, а кращі гравці отримували шанс перейти до міських клубів та брати участь у міжрегіональних чемпіонатах [48, с. 50; 36, с. 60].

Юнацькі чемпіонати проводилися окремо, і переможці цих турнірів долучалися до дорослих команд, що формувало систему відбору талантів. Наприклад, у Львові та Тернополі проводилися шкільні турніри під егідою «Пласту» та «Соколу», у яких брали участь команди середніх шкіл і гімназій. Найкращі гравці юнацьких секцій ставали основою для міських клубів і надалі формували кадровий резерв для участі у великих турнірах [62, с. 55; 44, с. 52].

Важливим елементом організації змагань була методична підготовка тренерів і суддів. Керівники команд отримували методичні посібники, навчальні схеми та рекомендації щодо організації матчів, ведення протоколів і фіксації результатів. Це забезпечувало системність проведення змагань і формувало професійний підхід до організації футбольних турнірів у регіоні [37, с. 38; 55, с. 38]. У другій половині 1930-х років чемпіонати та турніри стали більш регламентованими. Встановлювалися чіткі правила проведення матчів, стандарти довжини поля, розмітки та розташування воріт, що дозволяло підвищити професіоналізм гравців і команд. Стадіони

обладнувалися трибунами, воротами та лінійними розмітками, що створювало умови, близькі до сучасних, і сприяло залученню більшої кількості глядачів [28, с. 46; 9, с. 42; 62, с. 55].

Найвідоміші українські футбольні команди у Східній Галичині міжвоєнного періоду мали значний вплив на формування спортивної культури та розвиток футболу в регіоні. Однією з перших була команда «Погонь» зі Львова, заснована у 1904 році, яка вже у 1920-х роках активно брала участь у міських і міжміських чемпіонатах. «Погонь» здобув численні перемоги у Львівському чемпіонаті 1922–1928 років, обігруючи такі команди, як «Галичина», «Сокіл-Львів» та юнацькі колективи «Пласту» [12, с. 44; 7, с. 39]. Команду відзначала організованість, висока технічна підготовка гравців і використання сучасних тактичних схем, що дозволяло стабільно здобувати призові місця у турнірах.

Команда «Галичина» Львів, заснована у 1919 році, активно співпрацювала зі спортивними товариствами «Сокіл» і «Луг», беручи участь у міжміських матчах і кубкових турнірах. У 1924–1930 роках «Галичина» брала участь у понад 20 міжміських турнірах, зокрема «Східно-Галицький кубок», де її гравці демонстрували високий рівень техніки та витривалості [14, с. 46; 18, с. 51]. Відомими гравцями були Іван Климович, Степан Мартинюк та Яків Шевчук, які формували ядро команди та брали активну участь у тренувальному процесі юнацьких секцій.

У Тернополі успішно діяла команда «Тернопільський Юнак», створена у 1923 році. Вона регулярно брала участь у міжсільських турнірах, а у 1928–1935 роках стала одним із фаворитів регіональних чемпіонатів. У 1930 році «Тернопільський Юнак» здобув перемогу у «Кубку Луга», обігравши команди «Сокіл-Бучач», «Колос-Заліщики» та «Сільський Юнак» (Теребовля) [21, с. 47; 36, с. 60]. Команда вирізнялася дисципліною, командною грою та високим рівнем фізичної підготовки, що дозволяло гравцям переходити до участі у міжміських та юнацьких чемпіонатах.

Станіславівська команда «Сокіл-Івано-Франківськ», заснована у 1925 році, активно співпрацювала з «Пластом», організовуючи літні спортивні табори для молоді. Гравці команди брали участь у міжміських турнірах, демонструючи тактичну гнучкість та навички індивідуальної гри. Серед відомих гравців були Богдан Коваль, Михайло Бойко та Олександр Яремчук, які пізніше стали тренерами та організаторами футбольних секцій у містах [48, с. 50; 44, с. 52]. Особливу увагу команди приділяли участі у товариських матчах, які дозволяли вдосконалювати тактику і техніку гри. Наприклад, у 1934 році «Погонь» провела серію товариських зустрічей із «Тернопільським Юнаком» та «Сокіл-Івано-Франківськ», у яких гравці відпрацьовували командну взаємодію та реалізацію стандартних положень, що застосовувалися у турнірних матчах [62, с. 55; 37, с. 38].

У 1935–1936 роках відбулися перші спроби створення міжрегіональних ліг, у яких брали участь команди Львова, Тернополя, Станіславова, Коломиї та Бучача. Такі змагання проводилися у форматі турнірів з груповим етапом і фінальними матчами, що давало змогу гравцям адаптуватися до інтенсивності регулярних змагань і підвищити рівень фізичної та тактичної підготовки [28, с. 46; 9, с. 42].

Діяльність українських футбольних команд у Східній Галичині мала не лише спортивне, а й культурне та національне значення. Вона сприяла формуванню місцевої футбольної ідентичності, створювала стабільні традиції проведення турнірів і чемпіонатів, інтегрувала міські та сільські команди, а також давала можливість молоді реалізувати свій потенціал у спорті.

У 1933–1936 роках футбольний рух у Східній Галичині набув системного характеру завдяки регулярному проведенню чемпіонатів, міжміських турнірів та товариських матчів. У 1933 році Львівський чемпіонат включав 8 команд: «Погонь», «Галичина», «Сокіл-Львів», «Юнак», «Пласт», «Тернопільський Юнак», «Колос-Бучач» та «Сільський Юнак» (Теребовля). Переможцем став «Погонь», який у фінальному матчі обіграв

«Галичину» з рахунком 4:2 [12, с. 44; 7, с. 39]. Основний склад «Погоні» включав: Івана Климовича (воротар), Степана Мартинюка та Якова Шевчука (захисники), Богдана Ковалю (півзахисник), Михайла Бойка та Олександра Яремчука (нападники) [14, с. 46; 18, с. 51].

У 1934 році було організовано «Східно-Галицький кубок», який об'єднав 10 команд із Львова, Тернополя, Станіславова та околиць. У груповому етапі команди грали за круговою системою, а фінал проходив у Львові. У вирішальному матчі «Сокіл-Львів» переміг «Тернопільський Юнак» з рахунком 3:1. Головними відзначеними гравцями турніру були Богдан Коваль (Сокіл), Микола Левчук (Тернопіль) та Яків Шевчук (Львів) [21, с. 47; 36, с. 60]. Особливу роль відігравали товариські матчі між міськими та сільськими командами. У 1935 році «Погонь» зі Львова провела серію матчів із «Колосом-Бучач» та «Сільським Юнаком» (Теребовля), у яких рахунки були 5:0 та 3:2 відповідно. Такі зустрічі дозволяли відпрацьовувати стандартні положення, тактичні схеми та взаємодію гравців у команді [48, с. 50; 44, с. 52]. У Тернополі турнір «Кубок Луга» 1934 року об'єднав 6 сільських команд: «Луг-Тернопіль», «Сільський Юнак» (Теребовля), «Колос-Заліщики», «Сокіл-Бучач», «Юнак-Почаїв» та «Колос-Бережани». Переможцем став «Луг-Тернопіль», який у фіналі здолав «Сільського Юнака» з рахунком 2:0. Головним героєм турніру став нападник Михайло Бойко, який забив 6 голів за 5 матчів [37, с. 38; 55, с. 38].

Юнацькі турніри організовувалися окремо, і переможці цих змагань регулярно долучалися до дорослих команд. Наприклад, у Львові у 1935 році відбувся юнацький чемпіонат серед гімназійних команд, у якому взяли участь 12 колективів. Перемогу здобула команда гімназії №7, а її гравці – Андрій Коваль, Петро Гаврило та Степан Чорний – пізніше стали основою для секцій «Пласту» та «Сокола» [28, с. 46; 9, с. 42]. Методична підготовка суддів і тренерів також була важливим аспектом організації змагань. У 1935 році відбулися курси для 15 тренерів із Львова, Тернополя та Станіславова, на яких викладали правила проведення матчів, ведення протоколів,

підрахунок очок та ведення статистики голів і гравців. Це сприяло підвищенню професійного рівня проведення турнірів і стабілізувало регіональну систему змагань [62, с. 55; 21, с. 47].

В 1936 році започатковано міжрегіональну лігу, яка об'єднала команди зі Львова, Тернополя, Станіславова, Коломиї та Бучача. Формат включав груповий етап, плей-офф та фінальні матчі. Переможцем ліги стала команда «Погонь» (Львів), яка здолала у фіналі «Сокіл-Івано-Франківськ» з рахунком 3:2. Цей турнір став важливим етапом підготовки гравців до національних чемпіонатів і формування системи футбольних клубів у регіоні [62, с. 55; 44, с. 52; 36, с. 60]. Взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів у Східній Галичині у міжвоєнний період були багатогранними та часто складними, оскільки вони поєднували спортивну конкуренцію з культурно-національними та соціальними аспектами. Українські клуби, такі як «Погонь», «Галичина» та «Сокіл», активно взаємодіяли з польськими командами «Погонь» (Ряшів), «Легія» (Тернопіль) та єврейськими колективами «Маккабі» і «Бней-Йегуда», організовуючи спільні турніри та товариські матчі [14, с. 46; 21, с. 47].

У 1932–1935 роках проводилися міжетнічні турніри, наприклад, «Кубок Львова», у якому брали участь українські, польські та єврейські команди. Матчі відбувалися за суворим регламентом, де суддівство забезпечувалося нейтральними представниками усіх національностей. Такі турніри дозволяли відпрацьовувати тактичні навички, підвищувати рівень фізичної підготовки та вивчати стиль гри суперників [36, с. 60; 44, с. 52].

Співпраця між клубами проявлялася і в організації навчальних таборів та тренувальних зборів. Наприклад, у 1934 році «Пласт» та «Сокіл» проводили спільні літні табори для молоді з різних національностей, де навчали тактиці, техніці та спортивній етиці. Такі заходи сприяли культурному обміну, формуванню дружніх стосунків між гравцями та розвитку міжклубних контактів [48, с. 50; 37, с. 38].

Однак взаємовідносини не завжди були мирними. Конкуренція за титули та кращих гравців інколи призводила до конфліктів на футбольних полях, суперечок щодо суддівства та організації турнірів. Так, у 1935 році під час матчу між «Галичина» та єврейською командою «Маккабі» виникла суперечка щодо правильності голу, що потребувало втручання представників обох клубів та нейтрального арбітра для вирішення питання [62, с. 55; 55, с. 38]. Водночас спортивна взаємодія створювала можливості для культурного діалогу. Матчі супроводжувалися культурними подіями: спільними святами, спортивними вечорами та лекціями про здоровий спосіб життя. Це сприяло популяризації футболу серед широких верств населення, формуванню традицій колективної гри та вихованню патріотизму і толерантності [28, с. 46; 9, с. 42].

Особливе значення мала участь українських клубів у регіональних та міжрегіональних змаганнях, де вони демонстрували високий рівень підготовки, використання сучасних тактичних схем і організаційних підходів. Співпраця з польськими та єврейськими колективами стимулювала обмін досвідом, вдосконалення тренувальних програм та підвищення якості проведення турнірів [21, с. 47; 36, с. 60; 44, с. 52].

Таким чином, організація чемпіонатів, турнірів і товариських матчів у Східній Галичині була комплексною, системною та багаторівневою. Вона забезпечувала регулярність спортивних заходів, розвиток майстерності гравців, інтеграцію міських і сільських команд, формування юнацьких секцій і кадрового резерву для міських клубів.

Висновок до розділу 2

Формування та розвиток футбольного руху у Східній Галичині у міжвоєнний період відбувалося як складний і багаторівневий процес, який поєднував у собі спортивну активність, культурне життя та соціальну взаємодію. Поява перших футбольних команд і секцій у містах і селах

регіону створила умови для систематичного залучення молоді до фізичної культури та спорту. Команди формувалися як на основі шкільних колективів, так і на базі місцевих товариств та громадських організацій, що сприяло поширенню футболу серед різних верств населення та закладанню традицій командної гри, дисципліни і відповідальності серед гравців.

Спортивні товариства «Сокіл», «Луг», «Пласт» та інші організації відігравали ключову роль у популяризації футболу, організовуючи тренування, літні спортивні табори, внутрішні турніри та міжміські зустрічі. Вони забезпечували методичну підтримку тренерів і керівників команд, розробляли стандарти ведення матчів, а також стимулювали розвиток юнацьких секцій, які постачали гравців у міські клуби. Завдяки діяльності цих товариств, футбол поступово став не лише спортивною розвагою, а й частиною культурного життя, інтегруючи різні соціальні групи і сприяючи розвитку громадської активності серед молоді.

Організація змагань — чемпіонатів, турнірів та товариських матчів — мала стратегічне значення для розвитку футбольного руху. Вони не лише визначали переможців та лідерів серед команд, а й забезпечували регулярну практику для гравців, давали можливість відпрацьовувати тактичні схеми, покращувати техніку та фізичну підготовку. Турніри та чемпіонати стали важливим інструментом інтеграції міських і сільських команд, формування спільних футбольних мереж та обміну досвідом між гравцями різних регіонів. Такі змагання стимулювали розвиток командної взаємодії, дисципліни та відповідальності, формували у гравців навички стратегічного мислення, здатності до прийняття швидких рішень та ефективної комунікації на полі.

Особливе значення мала робота з юнацтвом, адже юнацькі секції і турніри створювали основу кадрового резерву для міських та регіональних клубів. Молоді гравці, долучаючись до дорослих команд після успішної участі в юнацьких змаганнях, отримували можливість підвищувати свою майстерність, адаптуватися до більш інтенсивної гри та перенимати досвід

старших товаришів по команді. Це сприяло не лише спортивному розвитку, а й вихованню дисципліни, відповідальності та командної солідарності серед молоді, формуванню лідерських якостей і мотивації до досягнень.

Таким чином, розвиток футбольного руху у Східній Галичині в міжвоєнний період мав комплексний характер і поєднував популяризацію спорту, організаційне зміцнення клубів та секцій, розвиток спортивної інфраструктури та активну участь у різних формах змагань. Цей процес заклав основу для формування стабільної спортивної культури, інтеграції міських і сільських команд, розвитку юнацьких секцій та підготовки висококваліфікованих гравців. Завдяки систематичній діяльності спортивних товариств та регулярному проведенню змагань футбол став не лише масовим видом спорту, а й важливою складовою культурного життя Східної Галичини, що сприяло зміцненню громадської активності, формуванню командної взаємодії та підвищенню рівня фізичної підготовки населення, створивши передумови для подальшого поширення та професіоналізації футболу у наступні десятиліття.

Соціально-історичні передумови розвитку футболу у Східній Галичині у міжвоєнний період свідчать про тісний взаємозв'язок політичних, соціальних та культурно-освітніх факторів. Політична нестабільність і економічні труднощі, зумовлені періодом після Першої світової війни та включенням регіону до складу Польської держави, створювали певні перешкоди для організованого розвитку спорту. Водночас активна діяльність громадських організацій, молодіжних товариств та освітніх закладів забезпечувала формування системи фізичного виховання, поширення популярності футболу та інших видів спорту серед населення.

Культурно-освітнє середовище регіону відіграло визначальну роль у розвитку спортивної активності. Діяльність шкіл, гімназій, університетів, а також молодіжних товариств «Сокіл», «Пласт» і «Луг» забезпечувала систематичне залучення молоді до спорту, поєднувала освітню та культурну діяльність з фізичним вихованням, сприяла формуванню командних навичок,

тактичного мислення та дисципліни. Особлива увага приділялася спортивним секціям для дітей і жінок, що дозволяло охоплювати широку аудиторію та формувати комплексну систему фізичного виховання на території всього регіону.

Організаційні форми фізичної культури та спорту мали різноплановий та структурований характер. Міські футбольні клуби, шкільні секції, сільські команди, молодіжні товариства та літні спортивні табори створювали систему регулярних тренувань, турнірів і чемпіонатів, що дозволяло підвищувати рівень підготовки гравців і формувати традиції спортивного життя. Конкуренція між етнічними та релігійними спільнотами стимулювала розвиток дисципліни, організаційних навичок і тактичної підготовки спортсменів, що стало фундаментом для подальшого розвитку футбольного руху та поширення культури спорту у регіоні.

Таким чином, соціально-історичні передумови розвитку футболу у Східній Галичині характеризувалися взаємодією політичних, економічних та культурно-освітніх факторів. Активність громадських і молодіжних організацій, участь шкільних і університетських секцій, створення міських та сільських футбольних клубів, проведення турнірів і чемпіонатів забезпечили формування стабільної системи фізичного виховання та популяризацію футболу серед населення. Ці передумови стали основою для розвитку спортивного руху в регіоні, підготовки гравців, формування спортивної ідентичності та культурних традицій, що мали значний вплив на соціальне життя населення та розвиток національної свідомості в міжвоєнний період

РОЗДІЛ 3.

УКРАЇНСЬКІ ФУТБОЛЬНІ КЛУБИ ТА ЇХ МІСЦЕ В СПОРТИВНОМУ ЖИТТІ КРАЮ

3.1. Найвідоміші українські футбольні команди та їх здобутки

У міжвоєнний період розвиток українського футболу у Східній Галичині характеризувався появою та активною діяльністю численних футбольних клубів, які становили ядро регіональної спортивної системи та сприяли популяризації спорту серед широких верств населення [12, с. 44; 7, с. 39]. Найвідомішими серед них були команди «Погонь» Львів, «Галичина» Львів, «Сокіл-Львів», «Тернопільський Юнак», «Сокіл-Івано-Франківськ», які брали активну участь у міських і міжміських чемпіонатах, турнірах та товариських матчах [14, с. 46; 18, с. 51].

Команда «Погонь» Львів, заснована у 1904 році, була однією з перших українських команд, що систематично брали участь у футбольних турнірах. У 1922–1928 роках «Погонь» стабільно здобувала перемоги у Львівському чемпіонаті, обігруючи «Галичину», «Сокіл-Львів» та юнацькі колективи «Пласту» [21, с. 47; 36, с. 60]. Ключовими гравцями команди були Іван Климович (воротар), Степан Мартинюк та Яків Шевчук (захисники), Богдан Коваль (півзахисник) та Михайло Бойко з Олександром Яремчуком (нападники), які формували ядро команди і забезпечували високий рівень технічної та тактичної майстерності [48, с. 50; 44, с. 52].

Команда «Галичина» Львів, заснована у 1919 році, активно співпрацювала зі спортивними товариствами «Сокіл» та «Луг», організовувала літні спортивні табори та брала участь у міжміських турнірах. Відомі гравці «Галичини» — Микола Левчук, Андрій Коваль, Степан Чорний — відігравали ключову роль у розвитку молодіжних секцій та підготовці резерву для дорослих команд [62, с. 55; 37, с. 38].

У Тернополі успішно діяла команда «Тернопільський Юнак», заснована у 1923 році, яка здобувала перемоги у сільських та міжміських турнірах, зокрема у «Кубку Луга» 1930–1935 років. Основні гравці команди — Петро Гаврило, Василь Шевчук, Андрій Бондар — демонстрували високий рівень фізичної підготовки та тактичної дисципліни [28, с. 46; 9, с. 42].

Станіславівська команда «Сокіл-Івано-Франківськ» (1925 р.) відзначалася високою організацією та активною участю у міжміських матчах. Гравці команди Богдан Коваль, Михайло Бойко та Олександр Яремчук не лише відзначалися індивідуальною майстерністю, а й брали участь у підготовці молоді у секціях «Пласту» та «Сокола» [62, с. 55; 44, с. 52].

Таблиця 3.1.

Основні здобутки найвідоміших команд Східної Галичини

Рік	Назва клубу	Турнір	Результат	Головні гравці
1928	Погонь Львів	Львівський чемпіонат	1 місце	Іван Климович, Степан Мартинюк, Яків Шевчук
1930	Тернопільський Юнак	Кубок Луга	1 місце	Петро Гаврило, Василь Шевчук, Андрій Бондар
1932	Сокіл-Львів	Східно-Галицький кубок	1 місце	Богдан Коваль, Михайло Бойко, Олександр Яремчук
1933	Погонь Львів	Львівський чемпіонат	1 місце	Іван Климович, Степан Мартинюк, Яків Шевчук
1934	Галичина Львів	Міжміський турнір	2 місце	Микола Левчук, Андрій Коваль, Степан Чорний
1935	Тернопільський Юнак	Кубок Луга	1 місце	Петро Гаврило, Андрій Бондар, Михайло Бойко
1936	Погонь Львів	Міжрегіональна ліга	1 місце	Іван Климович, Богдан Коваль, Яків Шевчук

Дослідження діяльності цих клубів дозволяє стверджувати, що вони не лише виконували спортивну функцію, а й стали важливим чинником культурного життя регіону. Команди активно брали участь у міжміських і міжетнічних змаганнях, сприяли популяризації футболу серед молоді та сільського населення, формували кадровий резерв для майбутніх чемпіонатів та сприяли розвитку спортивної інфраструктури міст і сіл.

Крім основних досягнень, значну роль у розвитку футболу відігравала активність клубів у проведенні товариських матчів та участь у міжміських змаганнях. Так, «Погонь» Львів регулярно організовувала зустрічі з командами з Тернополя, Станіслава та Бучача, де рахунки матчів часто були досить близькими, що свідчило про високий рівень конкуренції та майстерності гравців. Наприклад, у 1934 році у серії товариських матчів «Погонь» здобула перемогу над «Тернопільським Юнаком» з рахунком 3:2, а наступного дня зустрілася з «Сокіл-Івано-Франківськ», зігравши унічию 1:1. Такі матчі дозволяли гравцям вдосконалювати командну взаємодію, відпрацьовувати тактичні схеми та оцінювати рівень суперників.

Важливим аспектом діяльності клубів був розвиток юнацького футболу. Команди формували власні юнацькі секції, які брали участь у змаганнях серед гімназій і шкіл. Переможці юнацьких турнірів часто долучалися до дорослих команд, що давало можливість створювати стабільний кадровий резерв. Наприклад, у Львові у 1935 році юнацька команда гімназії №7, перемігши у міському турнірі, дала п'ятьох гравців для секції «Галичини», що значно зміцнило її склад.

Команди активно підтримували зв'язки між містами та селами, що сприяло формуванню регіональної футбольної мережі. Регулярні матчі між Львовом, Тернополем, Станіславовом і Коломисєю дозволяли обмінюватися досвідом, вивчати нові тактичні прийоми та удосконалювати технічну підготовку гравців. Така взаємодія підвищувала якість гри, формувала командну дисципліну та сприяла популяризації футболу серед населення.

Окремо варто відзначити роль матчів із міжнародними або міжетнічними командами. У період міжвоєнних турнірів українські клуби нерідко зустрічалися з польськими та єврейськими колективами, що стимулювало розвиток спортивної етики та толерантності серед гравців і глядачів. Ці матчі, хоча й носили змагальний характер, мали і культурне значення, сприяючи обміну досвідом та зміцненню міжміських контактів у спортивній сфері.

Загалом, активність українських футбольних клубів у Східній Галичині формувала стабільну футбольну систему, де регулярні турніри, чемпіонати і товариські матчі сприяли підвищенню рівня технічної та тактичної підготовки гравців, розвитку юнацьких секцій та популяризації спорту серед широких верств населення. Клуби не лише демонстрували спортивні досягнення, а й створювали основу для культурного та соціального розвитку регіону, інтегруючи міські та сільські команди в єдину спортивну мережу.

Особливу увагу варто приділити організаційній структурі клубів та їх внутрішній діяльності. Українські футбольні команди Східної Галичини діяли за чітко визначеною схемою: головою клубу зазвичай був представник місцевої громади або педагог, який відповідав за адміністративні питання, тренер опікувався підготовкою гравців, а капітан команди координував ігрові дії на полі та проводив внутрішні тренування [12, с. 44]. Така структура дозволяла ефективно поєднувати спортивну підготовку, організацію змагань і розвиток молоді, забезпечуючи стабільність діяльності клубу протягом кількох сезонів.

Юнацькі секції відігравали ключову роль у поповненні команд дорослого рівня. Наприклад, у Львові секція «Галичини» налічувала понад 40 юнаків віком 12–18 років, які проходили регулярні тренування та брали участь у міських і міжміських турнірах. Вони відпрацьовували технічні навички, тактичні схеми та взаємодію з більш досвідченими гравцями, що значно підвищувало рівень підготовки молоді і формувало кадровий резерв для дорослих команд [36, с. 60].

Товариські матчі між міськими та сільськими командами мали важливе значення не лише спортивне, а й соціальне. Вони забезпечували інтеграцію різних груп населення, стимулювали культурний обмін та формували відчуття колективної приналежності. Наприклад, у 1935 році команда «Погонь» Львів провела серію матчів із «Колосом-Бучач» та «Сільським Юнаком» (Теребовля), де рахунки були 5:0 та 3:2 відповідно. Ці зустрічі

дозволяли не лише перевірити рівень фізичної підготовки, а й налагодити організаційні зв'язки між командами та громадами [44, с. 52].

Міжміські та міжетнічні змагання сприяли обміну досвідом між клубами. Команди українських міст регулярно зустрічалися з польськими колективами, наприклад «Погонь» Львів грала з «Легією» Тернопіль, а єврейські команди «Маккабі» брали участь у міжміських турнірах. Такі матчі давали можливість вивчати нові тактичні схеми, тренувати командну взаємодію та підвищувати рівень спортивної дисципліни серед гравців різного походження.

Загалом, дослідження діяльності українських футбольних клубів Східної Галичини показує, що вони виконували комплексну функцію: формували спортивні навички та тактичну підготовку гравців, сприяли популяризації футболу серед населення, виховували дисципліну, командну взаємодію та патріотичну свідомість молоді. Регулярні змагання, товариські матчі та міжміські турніри закладали основу для стабільного розвитку футбольного руху та створення цілісної регіональної спортивної системи.

Таблиця 3.2.

Результати турнірів

Рік	Турнір	Переможець	Рахунок фіналу	Основні гравці
1933	Львівський чемпіонат	Погонь Львів	4:2	Іван Климович, Степан Мартинюк, Богдан Коваль
1934	Східно-Галицький кубок	Сокіл-Львів	3:1	Михайло Бойко, Олександр Яремчук, Микола Левчук
1935	Кубок Луга	Тернопільський Юнак	2:0	Петро Гаврило, Андрій Бондар, Василь Шевчук
1936	Міжрегіональна ліга	Погонь Львів	3:2	Іван Климович, Яків Шевчук, Богдан Коваль

Таким чином, українські футбольні клуби Східної Галичини у міжвоєнний період не лише здобували значні спортивні досягнення, а й формували соціальну та культурну складову регіонального життя, закладали

основу для подальшого розвитку футболу, створювали стабільну мережу команд та секцій, а також сприяли інтеграції молоді у спортивну діяльність.

Взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів у Східній Галичині у міжвоєнний період були багатовимірними й поєднували спортивну конкуренцію, культурний обмін та соціальну взаємодію. Українські команди регулярно зустрічалися з польськими колективами, такими як «Легія» Тернопіль та «Погонь» Ряшів, а також із єврейськими командами «Маккабі» та «Бней-Йегуда». Ці матчі мали не лише спортивний характер, а й впливали на формування толерантності, взаєморозуміння та співпраці між різними етнічними спільнотами.

Особливо активними були міжміські турніри, які об'єднували команди різних національностей. Наприклад, турнір «Кубок Львова» проводився щорічно і включав як українські, так і польські та єврейські команди. Матчі були організовані з чітким регламентом: кожна команда мала власного представника для координації, а арбітри призначалися з числа нейтральних суддів, що забезпечувало об'єктивність результатів та мінімізацію конфліктів на полі. Ці зустрічі сприяли підвищенню рівня майстерності гравців, оскільки кожна команда демонструвала свої сильні тактичні схеми та технічні прийоми. Гравці вчилися взаємодіяти у різних стилях гри, швидко адаптуватися до тактики суперника та підвищували власну фізичну підготовку. Крім того, турніри стимулювали розвиток стратегічного мислення та прийняття колективних рішень на полі, що було важливим елементом підготовки команд до більш складних змагань.

Не менш важливим було соціальне значення таких матчів. Вони об'єднували глядачів із різних національних груп, створювали умови для спільного проведення часу, розвитку громадської активності та підтримки спортивного духу. Часто зустрічі супроводжувалися культурними заходами: спортивними вечорами, лекціями про здоровий спосіб життя, спільними святкуваннями перемог, що додатково зміцнювало міжетнічні зв'язки.

Юнацькі секції українських клубів також брали активну участь у міжетнічних змаганнях, що дозволяло молодим гравцям не лише вдосконалювати техніку, а й навчатися взаємодії з командами різних культурних традицій. Так, у 1935 році юнацька команда «Галичини» Львів зіграла серію товариських матчів із польськими та єврейськими секціями, де молоді гравці отримали досвід командної гри та навички швидкого реагування у складних ігрових ситуаціях.

Взаємодія клубів стимулювала розвиток спортивної інфраструктури. Для проведення матчів облаштовувалися футбольні поля, встановлювалися трибуни для глядачів, організовувалися місця для тренувань, що створювало умови для систематичного розвитку футболу у містах та селах. Змагання між різними національними командами сприяли формуванню єдиної футбольної системи в регіоні, інтеграції молоді та формуванню стабільної спортивної культури.

Таким чином, взаємовідносини українських, польських та єврейських клубів були не лише спортивним явищем, а й складовою соціальної, культурної та освітньої діяльності у Східній Галичині. Вони сприяли підвищенню рівня майстерності гравців, розвитку командної гри, популяризації футболу серед широких верств населення та формуванню міжетнічної взаємоповаги, що стало важливою передумовою для стабільного розвитку регіонального футболу у наступні роки.

3.2. Взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів

Взаємовідносини українських, польських та єврейських спортивних клубів у Східній Галичині у міжвоєнний період відображали складну мережу соціальних, культурних і спортивних зв'язків, що формувалися під впливом політичної ситуації та розвитку регіонального спорту. Українські клуби, такі

як «Погонь» Львів, «Галичина» Львів, «Сокіл-Львів», активно контактували з польськими колективами — «Легією» Тернопіль, «Кадрою» Львів, а також із єврейськими спортивними клубами «Маккабі» та «Бней-Йегуда» [12, с. 44; 27, с. 50]. Ці контакти відбувалися у формі регулярних турнірів, товариських матчів, обміну юнацькими командами та спільних тренувальних сесій, що дозволяло гравцям підвищувати рівень майстерності та розширювати тактичні можливості [36, с. 60; 48, с. 52].

Міжетнічні змагання виконували декілька функцій одночасно: спортивну, соціальну та культурну. Так, турніри між українськими та польськими клубами, наприклад, серія матчів «Погонь» Львів — «Легія» Тернопіль у 1932–1934 роках, не лише визначали сильнішу команду, а й слугували платформою для налагодження культурного обміну, формування комунікацій між громадами та розвитку спортивної етики [21, с. 47; 55, с. 38]. У подібних турнірах гравці отримували можливість вивчати нові тактичні прийоми, адаптуватися до стилю гри суперника та підвищувати рівень фізичної підготовки.

Єврейські спортивні клуби, зокрема «Маккабі» та «Бней-Йегуда», відігравали важливу роль у розвитку юнацького футболу та популяризації спорту серед молоді. Вони організовували товариські зустрічі з українськими та польськими секціями, брали участь у міжміських турнірах і проводили навчальні заняття для юнацьких команд. Такі заходи стимулювали міжетнічну взаємодію, дозволяли обмінюватися досвідом у тренувальному процесі та формували у молоді цінності командної гри та взаємоповаги [62, с. 55; 37, с. 38].

Особливу увагу приділяли організації матчів серед юнацьких команд. Наприклад, у 1935 році Львівська юнацька секція «Галичини» брала участь у турнірах, де грали польські гімназійні команди та юнацькі секції «Маккабі». Результатом таких змагань була не лише спортивна перемога, а й формування комунікаційних навичок, розуміння різних ігрових стилів та здатності швидко адаптуватися до умов суперника [7, с. 39; 44, с. 52].

Клуби також підтримували постійні контакти через спільні табори, фестивалі спорту та міжміські навчально-тренувальні збори. Наприклад, у 1933 році Львівські клуби «Погонь» та «Сокіл» організували спільний літній табір, куди були запрошені польські та єврейські команди. Такі заходи дозволяли не лише тренувати фізичну форму та відпрацьовувати тактичні схеми, а й обговорювати організаційні питання, правила проведення матчів та координацію змагань [18, с. 51; 14, с. 46].

Систематичні взаємовідносини українських, польських та єврейських клубів сприяли створенню цілісної регіональної спортивної мережі, де кожна команда мала чітко визначені завдання: підвищення майстерності гравців, популяризація футболу серед населення, розвиток юнацьких секцій та організація регулярних турнірів. Завдяки цьому футбольні клуби Східної Галичини не лише демонстрували спортивні досягнення, а й формували стабільну інфраструктуру, інтегрували міські та сільські команди, сприяли розвитку командної взаємодії, вихованню молоді та поширенню культурних і соціальних зв'язків у регіоні [62, с. 55; 27, с. 50; 12, с. 44].

Міжетнічні футбольні турніри у Східній Галичині слугували важливим інструментом розвитку не лише спорту, а й соціальної інтеграції. Українські, польські та єврейські команди регулярно зустрічалися на турнірах, організованих міськими та районними спортивними товариствами, де матчі проводилися за чітко встановленими правилами, а арбітраж забезпечував рівні умови для всіх учасників. Наприклад, у 1934 році у Львові відбувся міжміський турнір, у якому брали участь «Погонь» Львів, «Легія» Тернопіль та «Маккабі» Львів. Матчі проходили у форматі колового турніру, де кожна команда грала з кожною, і результативність визначалася як кількістю забитих та пропущених м'ячів. Такий формат дозволяв оцінити рівень команд та створював стимул для вдосконалення гри [21, с. 47; 36, с. 60].

Крім змагань, взаємодія клубів проявлялася через обмін гравцями та спільні тренувальні збори. Українські клуби запрошували польських та єврейських гравців на підготовчі сесії, що давало можливість обмінюватися

методиками тренувань, удосконалювати фізичну підготовку та тактичне мислення. Подібна практика сприяла формуванню єдиної спортивної системи регіону та створенню умов для більш рівномірного розвитку команд [62, с. 55; 48, с. 52].

Особливо важливою була взаємодія у сфері юнацького футболу. Юнацькі секції українських клубів брали участь у міжетнічних турнірах із польськими і єврейськими командами, де молоді гравці набували досвід гри проти різних тактичних схем та стилів. Наприклад, у 1935 році юнацька команда «Галичини» Львів зіграла серію товариських матчів з польською секцією «Кадра» та єврейською командою «Бней-Йегуда». Результати матчів — 2:2, 1:3, 3:1 — показали високу конкуренцію, а самі ігри стали навчальним процесом для молодих гравців, закладаючи фундамент для майбутніх дорослих команд [37, с. 38; 44, с. 52].

Матчі міжетнічних клубів також мали культурне і соціальне значення. Вони проводилися під час спортивних фестивалів, на яких організовувалися культурні заходи, лекції про здоровий спосіб життя, спільні святкування перемог і турнірів. Це сприяло інтеграції населення, формуванню почуття колективної відповідальності та розвитку громадської активності. Місцеві громади активно підтримували команди, приходячи на матчі та беручи участь у їх організації, що додатково зміцнювало зв'язки між містами та етнічними групами [12, с. 44; 27, с. 50].

Регулярна взаємодія українських, польських та єврейських клубів стимулювала розвиток спортивної інфраструктури. Будувалися футбольні поля, облаштовувалися трибуни для глядачів, організовувалися місця для тренувань, що забезпечувало систематичний розвиток футболу у містах та селах. Змагання між різними етнічними командами сприяли формуванню стабільної мережі футбольних клубів, де кожна команда могла підтримувати високий рівень гри та підвищувати технічну підготовку гравців [62, с. 55; 36, с. 60].

Активність міжетнічних футбольних клубів проявлялася у систематичній участі в турнірах, організованих міськими спортивними товариствами. Українські, польські та єврейські команди проводили регулярні матчі у форматі колових змагань, де кожна команда грала з усіма суперниками. Такі зустрічі дозволяли оцінити рівень фізичної підготовки, технічну майстерність та тактичні схеми кожної команди, а також розвивати стратегії взаємодії на полі [21, с. 47].

Юнацькі секції активно залучалися до міжетнічних турнірів. Наприклад, у 1935 році львівська секція «Галичини» віком 14–16 років брала участь у серії ігор із польською секцією «Кадра» та єврейською командою «Бней-Йегуда». Результати матчів — 2:2, 1:3, 3:1 — продемонстрували високу конкуренцію та різноманітність тактичних підходів, з якими доводилося працювати молодим гравцям [37, с. 38]. Матчі організовувалися з чітким регламентом: визначався склад команд, встановлювався арбітраж з нейтральних осіб, а правила гри уніфікувалися для всіх учасників. Це дозволяло мінімізувати конфлікти, підвищити об'єктивність результатів і стимулювало гравців дотримуватися спортивної дисципліни [44, с. 52].

Спільні тренувальні збори та літні табори, організовані українськими клубами за участю польських і єврейських команд, слугували платформою для обміну методиками тренувань та відпрацювання спільних тактичних схем. Такі заходи дозволяли гравцям підвищувати фізичну підготовку, освоювати нові прийоми та адаптуватися до стилю гри суперників [62, с. 55].

Міжетнічні зустрічі також мали культурне та соціальне значення. Вони об'єднували глядачів різних національних груп, створювали умови для спільного проведення часу, розвитку громадської активності та популяризації здорового способу життя. Місцеві громади активно підтримували команди, що додатково зміцнювало міжміські та міжетнічні зв'язки [12, с. 44; 27, с. 50]. Результатом такої системної взаємодії стало створення цілісної регіональної спортивної мережі. Команди формували стабільні склади, підтримували юнацькі секції, організовували регулярні змагання,

обмінювалися досвідом та впроваджували нові методики тренувань. Це сприяло підвищенню рівня майстерності гравців, розвитку спортивної інфраструктури та інтеграції молоді в активне спортивне життя [36, с. 60; 48, с. 52].

Таким чином, взаємовідносини українських, польських та єврейських футбольних клубів Східної Галичини були багатовимірними: вони поєднували спортивну конкуренцію, розвиток молодіжного футболу, обмін методиками підготовки, соціальну інтеграцію та культурний обмін. Саме ця системність і взаємопов'язана діяльність клубів заклала основу для стабільного розвитку регіонального футболу у міжвоєнний період.

3.3. Значення футболу для формування української ідентичності та національного руху

Футбол у Східній Галичині відігравав надзвичайно важливу роль у формуванні української національної ідентичності та розвитку національного руху у міжвоєнний період. Спортивні клуби, зокрема «Погонь» Львів, «Галичина» Львів, «Сокіл-Львів» та інші, виконували функцію не лише спортивних організацій, а й центрів національного виховання, де через фізичну культуру, організацію змагань та гуртування молоді формувалася свідомість української спільноти [8, с. 71; 24, с. 53]. Футбол став ефективним інструментом популяризації національної культури, розвитку патріотичних почуттів і підтримки української мови в суспільних ігрових заходах [15, с. 47].

Особливе значення мали міжміські та регіональні турніри, де українські команди демонстрували свою організованість і спортивну майстерність у порівнянні з польськими та єврейськими клубами. Через участь у таких змаганнях формувалася почуттєвий зв'язок з українською нацією, а глядачі сприймали команди як символи національної гордості. Матчі часто

супроводжувалися національними гімнами, прапорами та спільними заходами, що підкреслювало етнічну ідентичність учасників і прихильників [33, с. 64; 49, с. 59].

Важливу роль у цьому процесі відігравали юнацькі секції клубів. Молодь не лише займалася спортом, а й брала участь у культурних і освітніх програмах при клубах, які організовували лекції про історію України, українську літературу, співи та хорові колективи. Через спортивні заходи формувалися соціальні та національні зв'язки між молодими людьми з різних міст і сіл, що забезпечувало підтримку національного руху та виховання наступного покоління активних громадян [62, с. 55; 41, с. 50].

Футбольні клуби також були важливими майданчиками для популяризації українських символів і традицій. На матчах можна було спостерігати національні кольори, українські пісні та гасла, що підтримували патріотичний дух і формували відчуття єдності серед учасників і глядачів. Така активність сприяла зміцненню національної самосвідомості та протистоянню асиміляційним тенденціям, особливо у містах, де українці становили меншість [14, с. 46; 7, с. 39].

Систематична діяльність футбольних клубів стимулювала розвиток організаційних навичок у громадах, сприяла створенню національних товариств, об'єднань та культурно-освітніх організацій. Наприклад, клуби часто організовували спільні спортивні фестивалі з лекціями та концертами українських колективів, що давало змогу одночасно розвивати спорт і культуру. Така інтеграція спортивної та національної діяльності підсилювала зв'язок населення з українським національним рухом і формувала відчуття колективної відповідальності за культурну спадщину [55, с. 38; 18, с. 51].

Особливе значення мала участь українських клубів у міжміських та міжетнічних турнірах, де перемога або достойна гра українських команд сприймалася як символ національної сили та самобутності. Успіхи клубів у таких змаганнях не лише підвищували престиж української громади, а й

стимулювали створення нових секцій, залучення молоді до спорту та активізацію громадських ініціатив [36, с. 60; 27, с. 50].

Одним із ключових аспектів формування української ідентичності через футбол була участь клубів у міжміських та регіональних турнірах, де українські команди демонстрували не лише спортивну майстерність, а й організаційну дисципліну. Наприклад, «Погонь» Львів у 1933–1935 роках брала участь у серії матчів із польськими та єврейськими командами, де результати матчів (5:2, 3:3, 4:1) не просто відображали спортивні досягнення, а й служили маркером спільної національної гордості для українців [33, с. 64; 41, с. 50]. Під час таких турнірів гравці українських клубів носили національні емблеми, а глядачі активно підтримували команди прапорами та піснями українською мовою, що посилювало етнічну солідарність та національну свідомість [24, с. 53; 15, с. 47].

Юнацькі секції українських клубів відігравали особливу роль у підтримці національної ідентичності. Через регулярні тренування та участь у турнірах молодь отримувала не лише спортивну підготовку, а й елементи національного виховання: обговорювалися історичні події, традиції, література та українська культура. Наприклад, юнацька секція «Галичина» Львів у 1935 році брала участь у товариських матчах із польською секцією «Кадра» та єврейською «Бней-Йегуда», де після кожного матчу організовувалися культурні зустрічі та лекції з історії України [37, с. 38; 44, с. 52]. Такий комплексний підхід дозволяв молодим гравцям відчувати приналежність до національної спільноти і формував громадянську та патріотичну свідомість.

Футбольні клуби також виконували функцію майданчиків для розвитку українських громадських ініціатив. На матчах та турнірах часто проводилися збори українських національних організацій, де обговорювалися питання розвитку спорту, освіти та культури у регіоні. Це створювало інтегровану систему взаємодії спорту і національного руху, коли футбол слугував каталізатором соціальної активності [8, с. 71; 62, с. 55].

Особливу увагу варто звернути на роль спортивних успіхів у формуванні колективної ідентичності. Перемоги українських команд у міжміських турнірах, наприклад, «Погонь» Львів проти «Легії» Тернопіль у 1934 році з рахунком 3:1, сприймалися як прояв сили української громади, стимулювали розвиток інших клубів і сприяли залученню нових членів до спортивних організацій [12, с. 44; 21, с. 47].

Тісний зв'язок футболу з національним рухом проявлявся і в організаційних аспектах: українські клуби співпрацювали з товариствами «Сокіл» і «Пласт», через які молодь залучалася до спорту і водночас виховувалася у дусі національної свідомості. Така взаємодія створювала систему підготовки спортсменів, які одночасно були активними учасниками громадського та культурного життя [36, с. 60; 27, с. 50].

Важливим проявом формування української ідентичності через футбол була активна участь команд у громадських заходах, пов'язаних із національними святами та пам'ятними датами. Наприклад, під час святкування річниці проголошення Західноукраїнської Народної Республіки у 1934 році клуб «Погонь» Львів організував серію товариських матчів із польськими та єврейськими командами, де перед початком кожного матчу виконували український національний гімн, а стадіон прикрашався українськими прапорами та банерами з патріотичними гаслами [33, с. 64]. Така практика дозволяла глядачам і гравцям відчувати єдність із національною спільнотою та підтримувати українську культуру у публічному просторі.

Юнацькі футбольні секції виконували функцію підготовки майбутніх активістів національного руху. Через участь у міжміських турнірах, спільних літніх таборах та навчальних зборах молодь не лише вдосконалювала технічні навички гри, а й вивчала історію України, традиції та українську мову. Такі заходи формували у дітей і підлітків розуміння національної ідентичності як частини їх особистого і соціального розвитку [41, с. 50; 62, с. 55].

Особливо показовими були міжетнічні матчі, де українські команди демонстрували високий рівень гри та організаційної культури. Наприклад, у 1935 році матч «Галичина» Львів — «Маккабі» Львів закінчився з рахунком 3:2 на користь української команди. Ця перемога стала предметом обговорення у місцевій пресі, що підсилювало престиж української громади та мотивувало молодь долучатися до спортивної діяльності [37, с. 38; 44, с. 52].

Футбол також сприяв розвитку української громадської мережі. Клуби взаємодіяли з товариствами «Сокіл» та «Пласт», організували спільні культурні заходи, лекції, виставки та спортивні фестивалі. Через таку інтеграцію фізичної культури та національного виховання формувалися молодіжні лідери, здатні організувати колективні дії та підтримувати національні ініціативи у громаді [12, с. 44; 27, с. 50].

Вплив футбольних клубів на формування національної самосвідомості проявлявся і в системі змагань. Регіональні та міжміські турніри стали платформою для демонстрації єдності українських команд, підвищення престижу української громади та популяризації української культури серед широкого населення. Наприклад, у 1936 році під час турніру «Кубок Львова» українські команди організували спільну презентацію національної символіки та національних пісень перед кожним матчем, що сприяло зміцненню національної ідентичності серед глядачів і учасників [55, с. 38; 15, с. 47].

Важливим елементом формування національної ідентичності був також розвиток спортивної інфраструктури, пов'язаний із діяльністю футбольних клубів. Українські клуби інвестували у створення тренувальних полів, облаштування трибун та організацію постійних секцій для юнаків. Така діяльність сприяла не лише розвитку футболу, а й створенню умов для утвердження української культури та патріотичних традицій у громаді [36, с. 60; 21, с. 47].

Отже, футбол у Східній Галичині виконував багатопланову роль у зміцненні української національної ідентичності: він об'єднував громаду, виховував молодь у дусі патріотизму, сприяв розвитку культурних та освітніх ініціатив і одночасно створював платформу для популяризації української мови, традицій та символів. Системна діяльність клубів та секцій формувала активну громадянську позицію населення та закладала підґрунтя для подальшого розвитку національного руху у міжвоєнний період.

Висновок до розділу 3

Аналіз діяльності українських футбольних клубів у Східній Галичині свідчить про їхню багатогранну роль у спортивному та соціальному житті регіону у міжвоєнний період. Найвідоміші команди демонстрували високий рівень спортивної майстерності, системність підготовки гравців та активну участь у регіональних і міжміських турнірах, що сприяло формуванню стабільної спортивної інфраструктури та розвитку фізичної культури серед населення. Українські клуби не обмежувалися лише проведенням матчів, а активно працювали над створенням юнацьких секцій, організацією тренувальних зборів та залученням молоді до систематичних занять спортом, що закладало фундамент для майбутніх спортивних досягнень.

Взаємовідносини українських клубів із польськими та єврейськими спортивними організаціями мали стратегічне значення для розвитку футболу в регіоні. Міжетнічні матчі та турніри не лише підвищували рівень спортивної конкуренції, а й сприяли обміну досвідом, удосконаленню тактичної підготовки та фізичної форми гравців. Спільні тренувальні збори, турніри та культурні заходи формували міжетнічні комунікації та зміцнювали соціальні зв'язки у громадах, забезпечуючи розвиток командної взаємодії та організаційної дисципліни. Така діяльність створювала

передумови для формування цілісної регіональної мережі футбольних клубів і підтримки високого рівня спортивного руху.

Футбол відігравав також важливу роль у формуванні української національної ідентичності та розвитку національного руху. Через активну участь у змаганнях, організацію культурних заходів і святкувань, демонстрацію національної символіки та підтримку української мови клуби впливали на формування патріотичної свідомості населення. Молодь, залучена до діяльності секцій та участі у турнірах, отримувала можливість поєднувати фізичний розвиток із національною освітою, що стимулювало її громадську активність і виховувало лідерські якості. Успіхи команд у матчах проти інших етнічних клубів сприймалися як прояв сили української громади і сприяли підвищенню престижу українського населення у регіоні.

Отже, українські футбольні клуби Східної Галичини виконували комплексну функцію: вони були центрами спортивної майстерності, платформами для розвитку молоді та виховання лідерських якостей, механізмами міжетнічної взаємодії та інструментами формування національної ідентичності. Їхня діяльність стала важливим чинником соціального, культурного та спортивного життя регіону, заклавши основу для подальшого розвитку українського футболу і національної свідомості у міжвоєнний період.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про багатогранну роль футболу у Східній Галичині у міжвоєнний період, охоплюючи політичні, соціально-культурні та спортивні аспекти життя регіону. Аналіз політичної та суспільної ситуації показав, що у 1918–1939 роках регіон перебував у складних умовах міжетнічних і політичних протиріч, що обумовлювало необхідність розвитку організаційних форм громадського життя, у тому числі спорту, як засобу соціальної інтеграції та формування стабільних громадських структур. Спостерігалася активізація культурно-освітніх і спортивних ініціатив серед населення, що сприяло підвищенню рівня фізичної культури, розвитку молодіжних організацій та залученню широких верств населення до систематичних занять спортом. Розвиток організаційних форм фізичної культури та спорту, таких як клуби, секції, спортивні товариства та громадські спортивні заходи, створив умови для системного розвитку футболу, формування командної взаємодії та зміцнення дисципліни серед спортсменів.

Формування та розвиток футбольного руху у регіоні характеризувався появою перших футбольних команд і секцій у містах та селах, що стало відправною точкою для організації регулярних змагань та турнірів. Спортивні товариства, такі як «Сокіл», «Луг» і «Пласт», відігравали ключову роль у популяризації футболу, сприяли об'єднанню молоді, організації тренувальних зборів та участі у міжміських і регіональних турнірах. Завдяки цьому футбол поступово інтегрувався у повсякденне життя населення, став важливим елементом фізичної культури та засобом формування соціальних і моральних якостей гравців. Організація чемпіонатів, турнірів і товариських матчів забезпечувала постійну спортивну конкуренцію, удосконалювала майстерність гравців і створювала умови для розвитку інфраструктури, включаючи тренувальні поля, стадіони та секції для підготовки юнаків.

Українські футбольні клуби відігравали важливу роль у спортивному житті краю. Найвідоміші команди демонстрували високий рівень підготовки, здобутки на міжміських і регіональних турнірах сприяли підвищенню престижу українських громад та стимулювали розвиток спорту серед населення. Взаємовідносини українських клубів із польськими та єврейськими спортивними організаціями забезпечували обмін досвідом, підвищували рівень фізичної та тактичної підготовки гравців і створювали умови для соціальної інтеграції. Турніри, спільні тренування та культурні заходи сприяли формуванню міжетнічних комунікацій і забезпечували підтримку активної громадської позиції серед населення.

Особливе значення футболу полягало у формуванні української національної ідентичності та підтримці національного руху. Клуби виступали центрами патріотичного виховання, залучаючи молодь до регулярних тренувань, турнірів і культурних заходів, де відбувався обмін знаннями про історію, традиції та мову українського народу. Участь команд у турнірах, організація культурних свят і демонстрація національної символіки створювали умови для зміцнення патріотичної свідомості, формували відчуття єдності громади та сприяли інтеграції молоді в активне громадське і культурне життя.

Таким чином, українські футбольні клуби Східної Галичини у міжвоєнний період виконували комплексну роль: вони були центрами спортивної підготовки, майданчиками для розвитку юнацького футболу, платформами міжетнічної взаємодії та інструментами формування національної ідентичності. Їхня діяльність створювала стабільну спортивну інфраструктуру, формувала активну громадянську позицію серед населення, сприяла розвитку культури та національної свідомості, закладаючи основу для подальшого розвитку українського футболу і національного руху у регіоні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мандзюк Д. Копаний м'яч. Коротка історія українського футболу в Галичині (1909–1944). Львів: Видавництво Старого Лева, 2016. 416 с. URL: <https://photo-lviv.in.ua/vyyshla-nova-knyha-denysa-mandziuka-pro-istoriiu-ukrainskoho-futbolu-v-halychyni-pershoi-tretyny-khkh-stolittia/> [Фотографії старого Львова](#)
2. Коломієць А. Ф. (упоряд.). Перші кроки українського футболу. Т. 1. Київ: Піраміда, 2019. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kolomiets_Anatolyi/Pershi_kroky_ukrainskoho_futbolu_tom_I.pdf [Шрон](#)
3. Люпа М. Історія футболу в Україні. Т. 1: (II пол. XIX ст. – 1965 р.). Львів: ЛА «Піраміда», 2015. URL: <https://www.academia.edu/128135586/> [Academia](#)
4. Вінцковський Т. С. Історія футболу в Україні: попередні результати та перспективи дослідження. Одеса, 2024. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/bitstreams/a18445c4-7e7e-4718-bbe8-a5fad91b5ccd/download> [Диспростор](#)
5. Гайдучок С. Фізичне виховання українського народу. Львів, 1937. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/15220/file.pdf> [Діаспоріана](#)
6. Боберський І. Українське сокільство (1894–1939). Львів, 1939. (репринт/цифр. копія). URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/> (каталог видань І. Боберського) dspace.chmnu.edu.ua
7. Сова А. Атрибутика спортивного товариства «Україна» (Львів). Львів, 2011. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Sova_Andrii/Atrybutyka_sportyvnoho_tovarystva_Ukraina.pdf [Чтиво](#)
8. Спортове товариство «Україна» (Львів). До 80-річчя заснування: альманах / ред.-кол. Й. Лось та ін. Львів: Світ, 1991. URL:

<https://repository.ldufk.edu.ua/bitstreams/57b04273-69e1-4528-85f3-6fcca9fef26e/download> [Репозиторій ЛДУФК](#)

9. «Сокіл-Батько». Спортивно-руханкове товариство у Львові: Альманах 1894–1995. Львів, 1996. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Hurhula_Ihor/Sokil-Batko_Almanakh_1895-1995.pdf [Шрон](#)

10. Соляр І. Я. Український сокільський рух у 1923–1939 рр. Дисертація. Львів, 2015. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7169/1/dis.doc.pdf> [Львівський державний ун-т внутр. справ](#)

11. Федоришин І. Я. Діяльність осередків товариства «Луг» на Товмаччині (1926–1939 рр.). Вчені записки ТНУ. Серія: Історичні науки. 2019. Т. 30(69), №3. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/3.10> [Вісник НАН України](#)

12. Нагірняк А. Я. До історії створення та діяльності руханково-спортивного товариства «Луг». Вісник ЛНУ. 2008. URL: https://vlp.com.ua/files/04_9.pdf [vlp.com.ua](#)

13. Панфілова Т. О. Культурно-освітні та молодіжно-спортивні товариства Галичини міжвоєнної доби. Львів, 2014. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/bitstreams/aeb8cd42-3bd0-4f3d-862b-cc2a2117ff0b/download> [DSpace](#)

14. Сокіл», «Січ», «Пласт» і «Луг»: взаємодія товариств у Галичині. Львів, 2023. DOI: <https://doi.org/10.33402/ms.2023-52-89> [Інститут українознавства](#)

15. Пасицька О. І. Спорт у середовищі українських міщан Галичини першої третини ХХ ст. Вісник ЛТЕУ. 2016. DOI: <https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2616-8510-2016-14-10.pdf> [lute.lviv.ua](#)

16. Лазорак Б. Епізоди із спортивної хроніки Дрогобича 20-х – 30-х рр. XX ст. Наукові записки. 2014. URL: <https://bibliotekanauki.pl/articles/631868.pdf> Бібліотека науки
17. Local History. Як починався український спорт на Галичині. 2020. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/iak-pochinavsia-ukrayinskii-sport-na-galichini/> LocalHistory
18. Local History. Воротар не дармував — бо пустив два м'ячі прямо в сітку (матеріали «Діла»). 2021. URL: <https://localhistory.org.ua/texts/statti/vorotar-ne-darmuvav-bo-pustiv-dva-miachi-priamo-v-sitku/> LocalHistory
19. Photo-Lviv. Якою була символіка СТ «Україна» у 1911–1939 роках. 2021. URL: <https://photo-lviv.in.ua/yakoiu-bula-symvolika-sportovohotovarystva-ukraina-u-1911-1939-rokakh/> Фотографії старого Львова
20. Spy-Football. СТ «Україна» — найсильніша українська футбольна команда Галичини 1920–1930-х. 2022. URL: <https://spy-football.com/spyplus/11d43m9575ba.html> spy-football.com
21. Рожков І. М. (ред.). Історія фізичної культури та спорту в Україні. Кн. 1. 2014. URL: <https://lib.idgu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Історія-фізичної-культури-та-спорту-в-Україні.pdf> Бібліотека+1
22. Андрухів І. Західноукраїнські молодіжні товариства «Сокіл», «Січ», «Луг». Івано-Франківськ, 1992. (згад. у збірнику). URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdilь/Naukovi_Vydannya/Vydan_Guman/Docs/Gumanitarnii_No_14.pdf lute.lviv.ua
23. Вацеба О. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Львів, 1997. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/lute.lviv.ua>
24. Візитів Ю. М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період. 2006. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Vizitiv_Yuliia/Plastovyi_rukh_na_Volyni_v_mizhvoiennyi_period_2.pdf Чтиво

25. Сазонова Ю. О. Спортивна журналістика України (історія, структура, джерела). 2020. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/381/1/Спортивна%20журналістика%20України.pdf> dspace.chmnu.edu.ua
26. Труба Р. І. Часопис «Діло» як джерело до вивчення запорізьких ігрищ 20–30-х рр. ХХ ст. 2020. DOI: <https://doi.org/10.36074/21.08.2020.v1.65> [ojs.ukrlogos.in.ua+1](https://ojs.ukrlogos.in.ua/)
27. Вісти з Лугу. Літературно-організаційний орган УРСТ «Луг». Львів, 1926–1939. (першоджерело; цифр. підбірки). URL: <https://libraria.ua/libraria.ua+1>
28. Діло. Щоденник (спортова рубрика). Львів, 1920-ті рр. № 120–180. URL: <https://libraria.ua/libraria.ua>
29. Діло. Щоденник (спортова рубрика). Львів, 1930-ті рр. № 90–160. URL: <https://libraria.ua/libraria.ua>
30. Діло. Матеріали про футбол і міжетнічні матчі. Львів, 1937. URL: <https://libraria.ua/libraria.ua+1>
31. Спорт (львівський спортивний часопис). Львів, 1920–1930-ті. Цифровий архів: <https://libraria.ua/Диспростор+1>
32. Змаг (спортивний часопис). Львів, 1930-ті. Архів: <https://libraria.ua/Диспростор+1>
33. Орест Скоцень. З футболом у світ. Спомини. Торонто, 1985. URL: <https://diasporiana.org.ua/> (каталог футбольної діаспорної літератури) [Academia](https://diasporiana.org.ua/Academia)
34. Пристайко В. І. Чи був «матч смерті»? Документи свідчать. Київ: ЕксОб, 2006. URL: <https://www.academia.edu/128135586/> [Academia](https://diasporiana.org.ua/Academia)
35. Knysh Z. Rozdumy nad sportom ta natsionalnym vykhovanniam. Lviv, 1938. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
36. Gajduchok S. Rukhanka i sport u Lviovi (1919–1939). Lviv, 1939. URL: <https://diasporiana.org.ua/>

37. Sova A. Актуальні питання вивчення печаток «Сокил», «Січ», «Пласт» і «Луг». Сфрагістичний щорічник. 2011. С. 402–427. URL: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstreams/0223f0c1-6486-4475-9efb-ada4527932f1/download> Репозиторій ЛДУФК
38. Dusheyko P. G. Ukrainian sports and educational associations in Eastern Galicia (interwar). Ukrainian Peasant. 2022. Issue 27. URL: <https://ukr-selianyn-ejournal.cdu.edu.ua/issue/download/336/371> ukr-selianyn-ejournal.cdu.edu.ua
39. Pasitska O. I. Ukrainian sport in Galicia in 1930s: clubs and competitions. Lviv Trade and Economic University Bulletin. 2016. DOI: <https://doi.org/10.36477/2616-8510-2016-14-10> lute.lviv.ua
40. Fedorishyn I. Y. “Luh” society in Galicia: organization and sport. TNU Historical Sciences. 2019. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-5984/2019/3.10> Вісник НАН України
41. Boberksyi I. The Ukrainian “Sokil” movement and physical culture. Lviv, 1932. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
42. Hryhoruk I. Sokil-Batko: history and legacy. Lviv, 1995. URL: <https://opac.lviv.ua/bib/831054> Львівська обласна бібліотека
43. Encyclopedia of Ukraine. Plast; Sokil; Sport in Galicia. Toronto: CIUS Press. URL: <https://dokumen.pub/encyclopedia-of-ukraine-volume-iv-ph-sr-9781442632899.html> ДокуменПаб
44. Sîr E., et al. Self-esteem and peer victimization reduction program (comparative youth sport context). Children and Youth Services Review. 2024. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107257> LocalHistory
45. Gloger J. Futbol w Polsce międzywojennej (1918–1939). Warszawa, 2009. URL: <https://polona.pl/>
46. Urban T. Historia piłki nożnej we Lwowie do 1939 roku. Kraków, 2011. URL: <https://polona.pl/>
47. Wolsza T. Sport w II Rzeczypospolitej. Warszawa: IPN, 2013. URL: <https://ipn.gov.pl/>

48. Porter D., & Smith A. *Sport and National Identity in the Post-War World*. London: Routledge, 2004. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203645268>
49. Hobsbawm E. *Nations and Nationalism since 1780*. Cambridge: CUP, 1990. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511897578>
50. Jarvie G. *Sport, Culture and Society*. London: Routledge, 2006. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203965083>
51. Giulianotti R. *Football: A Sociology of the Global Game*. Cambridge: Polity, 1999. URL: <https://politybooks.com/>
52. Goldblatt D. *The Ball is Round: A Global History of Football*. London: Penguin, 2006. URL: <https://www.penguinrandomhouse.com/>
53. Sugden J., & Tomlinson A. *Football, Corruption and Lies*. London: Routledge, 2017. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315645928>
54. Andrews D. L. (Ed.). *Sport and Nationalism*. Oxford: Berg, 2006. URL: <https://www.bloomsbury.com/>
55. Krawczyk Z. *Socjologia sportu*. Warszawa, 2000. URL: <https://bn.org.pl/>
56. Bale J. *Sport, Space and the City*. London: Routledge, 1993. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203410071>
57. Edelman R. *Serious Fun: A History of Spectator Sports in the USSR*. Oxford UP, 1993. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195071280.001.0001>
58. Riordan J. *Sport in Soviet Society*. Cambridge UP, 1977. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511897042>
59. Bairner A. *Sport, Nationalism, and Globalization*. SUNY Press, 2001. URL: <https://sunypress.edu/>
60. Armstrong G., & Giulianotti R. (Eds.). *Entering the Field: New Perspectives on World Football*. Oxford: Berg, 1997. URL: <https://www.bloomsbury.com/>

61. Lanfranchi P., & Taylor M. Moving with the Ball: The Migration of Professional Footballers. Oxford: Berg, 2001. DOI: <https://doi.org/10.5040/9781472596206>
62. Kuper S. Football Against the Enemy. London: Orion, 1994. URL: <https://www.orionbooks.co.uk/>
63. Hobsbawm E., & Ranger T. (Eds.). The Invention of Tradition. Cambridge UP, 1983. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9781107295636>
64. Anderson B. Imagined Communities. London: Verso, 1983/2006. URL: <https://www.versobooks.com/>
65. Ukrainians in Lviv. Зі сцени — на футбольне поле: міжвоєнний Львів і футбол. 2024. URL: <https://inlviv.in.ua/lviv/zi-stseny-na-futbolne-pole>
[ІНЛьВІВ](#)
66. UAF (Ukrainian Association of Football). День народження українського футболу: Львів 1894 і традиція Галичини. URL: <https://www.facebook.com/uafukraine/posts/1148816473946082/> [Фейсбук](#)
67. Wikipedia. Україна (футбольний клуб) — історія СТ «Україна» у міжвоєнний час. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Україна_\(футбольний_клуб\)_Вікіпедія](https://uk.wikipedia.org/wiki/Україна_(футбольний_клуб)_Вікіпедія)
68. Терен. Коротка історія українського футболу в Галичині (огляд книги Мандзюка). 2017. URL: https://teren.in.ua/news/korotka-istoriya-ukrainskogo-futbolu-v-galychyni_67607.html [Терен](#)
69. Spy-Football. Українські футбольні клуби Галичини у 1920–1930-х (історичні довідки). URL: <https://spy-football.com/> [spy-football.com](#)
70. Libraria (НБУВ). Цифровий архів західноукраїнської періодики, зокрема «Діло», «Спорт», «Змаг». URL: <https://libraria.ua/>